

Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya

126. maig 2017

DE LA *VITA CHRISTI*, TRADUÏDA PER UN MONJO AL CATALÀ. IMPRÈS PER JOHAN ROSENBACH,
BARCELONA, 1522.

La llum, la pluja i la força primaveral i pasqual del mes de maig m'ajuda a contemplar i reflexionar en la realitat de compartir els fruits de la Paraula enmig de tota la creació.

Al número 86 de *La paraula del Senyor* (Verbum Domini), de Benet XVI, hi llegeixo: «La Paraula de Déu se'ns dona precisament per a **construir comunió**, per a unir-nos a la Veritat en el nostre camí cap a Déu. És una Paraula que s'adreça personalment a cada un, però també és **una Paraula que construeix comunitat**, que construeix l'Església.» I també: «en la lectura orant de la Sagrada Escripura, **el lloc privilegiat és la litúrgia**, especialment l'Eucaristia, en la qual, celebrant el cos i la sang de Crist en el Sagrament, **s'actualitza en nosaltres** la Paraula mateixa.»

M'agrada escoltar i actualitzar les paraules del profeta Isaïes que ens diu: *Abans de néixer, el Senyor em va cridar, va pronunciar el meu nom quan era a les entranyes de la mare* (Is 49,1). Les penso, les contemplo i dono gràcies a Déu pel do meravellós de la mare, de totes les mares, elles experimenten l'acció de Déu en les seves entranyes **gestant la comunió dels nou primers mesos de la nostra vida**. Jo crec que totes les dones heu rebut la gran missió de manifestar-nos la comunió trinitària en la infinita varietat dels dons que us ha donat.

Després escolto i medito les paraules escrites a la Carta als Efesis: *Beneït sigui el Déu i Pare de nostre Senyor Jesucrist, que ens ha beneït en Crist amb tota mena de benediccions espirituals dalt al cel* (Ef 1,3). I continuo dient amb Isaïes: *Als ulls del Senyor jo soc preciós; el meu Déu és la meua força* (Is 49,5b).

Llegeixo també, en el número 81 de l'encíclica *Laudato si'* del papa Francesc, aquestes paraules: «Cada un de nosaltres té en si una identitat personal, capaç d'entrar en diàleg amb els altres i amb el mateix Déu. La capacitat de reflexió, l'argumentació, la creativitat, la interpretació, l'elaboració artística i altres capacitats inèdites mostren una singularitat que transcendeix l'àmbit físic i biològic. La novetat qualitativa que implica l'aparició d'un ésser personal dins l'univers material, suposa una acció directa de Déu, una crida peculiar a la vida i a la relació d'un Tu a un altre tu.»

Tot seguit les il·lumino amb aquesta exhortació de l'apòstol Pau: *Germans, per la misericòrdia que Déu ens té, us exhorto a oferir-vos vosaltres mateixos com una víctima viva, santa i agradable a Déu: aquest ha de ser el vostre culte veritable* (Rm 12,1).

El mateix Pau ens ensenya a preparar amb la Paraula l'ofrena litúrgica: *He rebut de Déu el do (literalment: la gràcia) de ser servidor (literalment: un litúrgic) de Jesucrist entre els pagans exercint-hi la funció sagrada d'anunciar (literalment: treballant sacerdotalment) l'evangeli de Déu, perquè així ells es converteixin en una ofrena que li sigui agradable, santificada per l'Esperit Sant* (Rm 15,15b-16).

La flaire primaveral i pasqual del mes de maig i de l'estiu que el seguirà em fa pensar també en la nostra realitat d'ofrena posada a les mans de Crist: *Nosaltres som el **perfum que Crist ofereix a Déu** i que s'escampa entre els qui se salven i entre els qui es perden* (2Co 2,15).

L'ofrena de comunió que posem a les mans de Crist també proporciona fruits en la pastoral social: *En efecte, aquest servei d'ajuda* (literalment: **la diaconia d'aquesta litúrgia**) *no tan sols satisfarà les necessitats del poble sant, sinó que també serà una font abundant d'accions de gràcies a Déu. Apreciant el vostre servei* (literalment: **diaconia**) *en allò que val, ells glorificaran Déu per l'obediència que professeu a l'evangeli del Crist i per la generositat que us fa solidaris amb ells i amb tothom* (2Co 9,12-13).

La Paraula s'actualitza en nosaltres: És evident que vosaltres **sou una carta que ve de Crist i que ens ha estat confiada. No ha estat escrita amb tinta, sinó amb l'Esperit del Déu viu, i no en taules de pedra, sinó en taules de carn, en els nostres cors** (2Co 3,3).

La Paraula s'actualitza en nosaltres: *I tots nosaltres, sense cap vel a la cara, reflectint com un mirall la glòria del Senyor, som transformats a la seva mateixa imatge, amb una glòria cada vegada més gran, per obra del Senyor, és a dir, de l'Esperit* (2Co 3,18).

Aquesta actualització és per a tots i ens necessita a tots: «La nova evangelització ha d'implicar un nou protagonisme de cadascun dels batejats. Aquesta convicció es converteix en **una crida dirigida a cada cristià**, perquè ningú no postergui el seu compromís amb l'evangelització, perquè si un de debò ha fet una experiència de l'amor de Déu que el salva, no necessita gaire temps de preparació per sortir a anunciar-lo, no pot esperar que li donin molts cursos o llargues instruccions. **Tot cristià és missioner en la mesura en què s'ha trobat amb l'amor de Déu en Crist Jesús**» (*La joia de l'Evangeli*, 120).

Amics, deixem-nos assaonar de vitalitat pasqual, deixem que Crist continuï escrivint la seva carta amb els propis colors fornits per l'Esperit Sant, deixem-nos animar per les paraules del papa Francesc: «L'obertura a un "tu" capaç de conèixer, estimar i dialogar continua essent la gran noblesa de la persona humana. Per això, per a una adequada relació amb el món creat no fa falta afeblir la dimensió social de l'ésser humà i tampoc la seva dimensió transcendent, la seva obertura al "Tu" diví. Perquè no es pot proposar una relació amb l'ambient aïllada de la relació amb les altres persones i amb Déu. Seria un individualisme romàntic disfressat de bellesa ecològica i una asfixiant reclusió en la immanència» (*Laudato si'*, 119).

Amics, agafem-nos a l'escala de Jacob (Gn 28,10-16), sota la figuera de Natanael (Jn 1,47-49) i escoltem aquestes altres paraules del papa Francesc: «L'univers es desenvolupa en Déu, que ho omple tot. Llavors hi ha mística en una fulla, en un camí, en la rosada, en el rostre del pobre. L'ideal no és sols passar de l'exterior a l'interior per a descobrir l'acció de Déu en l'ànima, sinó també arribar a trobar-lo en totes les coses» (*Laudato si'*, 233).

Joan Magí Ferré

David i Salomó la dinastia i el temple (2Sa 7,1-17; 1Re 5,15-9,19)

Francesc Ramis Darder

*El teu casal i la teva reialesa
es perpetuaran per sempre davant meu*

2Sa 7,16

El relat de la creació descriu el projecte perquè l'home pugui edificar la societat a imatge i semblança de Déu. La història d'Adam i Eva revela com el pecat clivellà el projecte de Déu en favor de la humanitat. El Senyor no abandona l'ésser humà als capricis del pecat. Déu continua actuant en favor de l'home. A través d'Abraham el Senyor renova la confiança en la humanitat, i per mitjà de Moisès allibera el seu poble de l'esclavitud d'Egipte. Certament qualsevol racó de la vida ofereix l'ocasió de trobar-nos amb Déu, l'amic de l'home; la història de David i Salomó constitueix un bon exemple de la fidelitat a l'aliança, l'espai privilegiat per la trobada del Senyor amb la comunitat humana.

1. Els llibres de Samuel i els llibres dels Reis en el conjunt dels llibres històrics

Els anomenats llibres històrics estan organitzats en quatre grups. Història deuteronomista, que comprèn els llibres de Josuè, Jutges, 1-2 Samuel i 1-2 Reis. La història cronista, que compta 1-2 Cròniques, i, des de la perspectiva catequètica, també inclou les obres d'Esdras i Nehemies. La història macabea, amb 1-2 Macabeus. Finalment les històries exemplars: Tobies, Judit, Ester i Rut. Així doncs, els llibres de Samuel i Reis fan part de la història deuteronomista.

La història deuteronomista comença narrant el lideratge de Josuè sobre les tribus després de la mort de Moisès (Js 1,1-9); i conclou explicant com el rei de Babilònia, Evil-Merodac, torna la dignitat al rei jueu deportat, Jeconies (2Re 25,27-30).

La història narrada és extensa. A més, i com pensen alguns estudiosos, diverses seccions importants del llibre del Deuteronomi formaven part de la història deuteronomista, a manera de capítols introductoris. Des d'aquest vessant, s'anomena història deuteronomista per la seva connexió amb el Deuteronomi, llibre que forma part del Pentateuc.

La història deuteronomista no és la lectura neutra d'esdeveniments passats, sinó la contemplació de la realitat des de la perspectiva creient. Els seus autors volgueren percebre les petjades de Déu en la història d'Israel. Els nostres germans jueus coneixen la història deuteronomista com a "llibres profètics anteriors", ja que perceben que les narracions descobreixen l'actuació divina en el si de la història humana.

Quan, com i per què s'escrigué la història deuteronomista?

Per tal de respondre aquesta pregunta hem de remetre'ns a un moment crucial de la història hebrea: el rei de Babilònia Nabucodonosor II atacà el regne de Judà i la seva capital Jerusalem en tres ocasions (597 aC; 587 aC, 582 aC. cf. Jr 52,30). Després de cada atac, el rei, o el seu general Nabusardan (Jr 52,30), deportà un contingent d'habitants de Judà a la capital del seu imperi, Babilònia. L'any 538 aC, Cir el Gran conquerí Babilònia i permeté als jueus que ho desitjassin retornar a la pàtria (Esd 1,1-11).

El temps entre els anys 597 aC i 538 aC s'anomena període de l'exili babilònic. Durant l'exili s'establiren dues comunitats hebrees principals: la primera comprenia els hebreus que no havien estat deportats i que continuaven vivint a Judà i la seva capital, Jerusalem; la segona comunitat era la dels deportats a Babilònia. La comunitat deportada aprengué moltes coses a Babilònia, que plasmà després dins la Bíblia.

La comunitat resident a Jerusalem no restà amb les mans plegades sinó que emprengué una reflexió profunda per descobrir el perquè de la destrucció del regne i la raó de la deportació del rei i de bona part de la població. I aqueixa reflexió, posada per escrit, constitueix el primer canemàs de la història deuteronomista. Quan els desterrats tornaren a Sió, els autors bíblics continuaren component la història fins a deixar-la enllestida a les acaballes del període persa.

Què caracteritzava la reflexió dels autors deuteronomistes? Vegem-ho.

El Senyor havia promès a Abraham una descendència nombrosa i la possessió de la terra (cf. Gn 12,1-9). Els jueus de l'època de Salomó percebien el compliment de la promesa divina des de tres aspectes. Per una part, constituïen una nació independent amb un territori propi. Per l'altra, veien en la pervivència de la dinastia de David, la cura del Senyor pel seu poble. Finalment, discernien en la bellesa del temple de Jerusalem la presència de Déu enmig de seu poble.

Tanmateix, els atacs de Nabucodonosor foren el final d'aquests tres aspectes: el país deixà de ser independent per convertir-se en una regió marginal de l'imperi de Babilònia; el rei de Jerusalem fou deportat, i arribà a la fi la dinastia de David. I, segons

el que conta la Bíblia, el temple, baluard de la presència divina enmig del seu poble, fou destruït.

Els autors de la història deuteronomista es formularen aquesta pregunta: per què ens ha succeït aquest desastre? I arribaren a una conclusió: la desgràcia ha sobrevingut per la nostra manca de fidelitat als preceptes divins.

Els autors recorregueren les etapes de la història i captaren com i per què havien trencat l'aliança amb Déu inaugurada amb la crida a Abraham i consumada amb el do dels manaments. Però no es limitaren a escriure una història que relatàs només el pecat del poble per a rabejar-se en l'amargor; sobretot, establiren mesures per no tornar a caure en els mateixos errors. Les mesures adoptades per refer el país rere la devastació provocada per Nabucodonosor establien la necessitat de complir els manaments com a manifestació de fidelitat a l'aliança que havia establert el Senyor amb el seu poble.

2. Lectura del text: 2Sam 7,1-17

Quan David s'establí en el seu palau i el Senyor li donà pau amb tots els seus enemics, digué al profeta Natan: "Mira, jo visc en un palau de cedre, mentre que l'arca de Déu habita en una tenda."

Natan li digué: "Ves, fes tot el que el cor et digui. El Senyor és amb tu."

Però aquella mateixa nit el Senyor digué aquesta paraula a Natan: "Ves i digues a David, el meu servent: 'Això diu el Senyor: Tu m'has de construir un casal perquè hi resideixi? D'ençà del dia que vaig treure els israelites d'Egipte fins ara, no he residit mai en cap palau; anava d'un lloc a l'altre en una tenda, en un tabernacle. A tot arreu on he anat entre els israelites, m'he queixat mai a cap de les tribus a qui manava de conduir el meu poble, que no m'haguessin construït un palau de cedre?' Ara, doncs, digues al meu servent David: 'Això diu el Senyor de l'univers: Jo t'he pres del clos de les ovelles, de pasturar el ramat, perquè fossis sobirà del meu poble d'Israel. He estat amb tu en totes les campanyes que has emprès, he derrotat tots els teus enemics i t'he donat una anomenada com la dels homes més famosos de la terra. Destinaré un lloc per al meu poble d'Israel i l'hi implantaré perquè hi habiti sense por; no l'oprimiran més els perversos com havien fet abans, durant el temps que vaig enviar jutges per a governar Israel, el meu poble. A tu, t'he fet reposar de tots els teus enemics. I ara el Senyor t'anuncia que és ell qui et farà un casal. Quan t'arribarà l'hora d'adormir-te amb els teus pares, jo, el Senyor, posaré en el teu lloc un del teu llinatge, sortit de les teves entranyes, i refermaré el seu regnat. És ell qui construirà un casal dedicat al meu nom, i jo faré que el seu tron reial es mantingui ferm per sempre. Jo li seré pare, i ell serà per a mi un fill. Si obra malament, el corregiré amb la vara, com fan els homes, que no planyen el bastó; però mai no em desdiré del meu amor per ell, com me'n vaig desdir amb Saül, a qui vaig excloure del lloc que ara tu ocupes. El teu casal i la teva reialesa es perpetuaran per sempre davant meu, el teu tron es mantindrà per sempre'."

Natan comunicà a David aquestes paraules i aquesta visió.

3. Elements del text

3.1. La puixança del rei David

La Sagrada Escripura relata que la Terra Promesa fou conquerida per Josuè, que la repartí entre les tribus. El territori pertanyent a totes les tribus donà lloc a la constitució de dos estats distints: Judà i Israel. Judà, situat al sud de la regió, era pobre a causa de l'escassetat d'aigua per a la producció de conreus abundants, per mor de l'extensió dels deserts i la presència de la mar Morta, les aigües salobres de la qual impedeixen el desenvolupament de la vida.

En contraposició, Israel, ubicat al nord, disposava de més riquesa, posseïa el curs del riu Jordà per a regar els camps de cultiu, i era solcat per rutes comercials que facilitaven el comerç. Cadascun dels dos regnes tenia la pròpia capital. Amb el temps, la capital del regne de Judà fou Jerusalem, mentre que la capital d'Israel es fixà finalment a Samaria.

A la zona sud del país de Judà s'aixecava la ciutat d'Hebron. David, per manament del Senyor, s'hi establí. Els habitants de Judà reconegueren aviat les proeses militars i els valors personals de David, i l'ungiren rei de Judà a Hebron (2Sa 2,1-7). Més tard els ancians de les tribus d'Israel acudiren a Hebron on habitava David. El rei feu un pacte a Hebron davant el Senyor, i els ancians l'ungiren com a rei d'Israel a Hebron (2Sa 5,1-5). D'aqueixa manera, David esdevingué rei de dos estats alhora: Judà i Israel.

David no sols fou elegit rei, sinó que fou ungit rei (2Sa 2,4; 5,3). La unció era un ritu religiós complex. Bàsicament consistia a vessar damunt el cap del rei oli consagrat (1Sa 10,1). L'elecció de David com a rei li conferí el poder civil i militar sobre Judà i Israel, però la unció li concedí l'autoritat religiosa.

El rei, gràcies a la unció, esdevenia el representant de Déu enmig del seu poble, i es comprometia a regir tots dos països amb els criteris del Senyor. L'opció de regir el país segons els criteris de Déu implicava la disposició de preocupar-se per la dignitat del culte. Però, sobretot, suposava governar l'Estat segons els criteris de Déu, posant especial esment en l'atenció dels pobres, viudes i orfes.

David era rei de Judà i Israel, però la ciutat d'Hebron estava situada massa al sud del regne de Judà per a esdevenir la capital comuna d'ambdós estats. Llavors el rei decidí conquerir una petita localitat, Jerusalem, situada, pràcticament, al bell mig de tots dos països. La ciutat de Jerusalem estava habitada pels jebuseus, que constituïen una tribu petita entre els cananeus; és a dir, formaven part dels habitants de Canaan abans que el seu territori fos conquerit pels israelites alliberats d'Egipte. David i les seves hosts conqueriren la ciutat de Jerusalem (2Sa 5,6-7).

Una volta conquistada la ciutat, David, fent ús de la seva enorme habilitat política, la convertí en la capital comuna dels seus dos estats. La posició de la ciutat facilitava

*David és ungit rei a Hebron.
Londres, Saltiri s. XIV.*

les relacions entre Judà i Israel, i permetia al rei controlar amb facilitat el desenvolupament de tots dos regnes. El rei s'instal·là a la fortalesa de la ciutat i l'anomenà "Ciutat de David"; l'envoltà amb una murada. A Jerusalem, David instituï la cort. David no dubtà d'acceptar l'ajuda brindada per Hiram, rei de Tir, que el proveï de fusta de cedre, i li envià fusters i picapedrers per erigir el palau (2Sa 5,11). Tir era la capital del país dels fenicis, un país molt ric gràcies als intercanvis comercials que mantenia a la Mediterrània.

La relació amb els fenicis, l'edificació d'un palau emmurallat i ornat de cedre i la senyoria sobre dos estats manifesten la puixança de David. Però el poder de David no es devia únicament a les seves qualitats humanes, sinó al fet que "el Senyor, Déu omnipotent, era amb ell" (2Sa 5,10), i el mateix Déu que era amb ell "li concedí la pau amb tots els enemics que l'envoltaven" (2Sa 7,1).

David és gran perquè el Senyor és amb ell i per això li concedeix la pau i la victòria. Aquest aspecte de la vida de David recorda l'existència del patriarca Josep a Egipte. El Gènesi relata com a Josep les coses li anaven bé perquè "el Senyor era amb ell" (Gn 39,2.3), com amb David.

La grandesa de la vida rau en la certesa de creure que Déu és amb nosaltres. L'únic que fa que la nostra vida sigui gran i important és que sigui gran i important als ulls de Déu. I davant Déu només és gran i important allò que es fa amb amor i per amor.

3.2. El projecte de David per honrar el Senyor

David vivia en una casa de cedre (2Sa 7,2). La fusta de cedre és luxosa, David la importà de l'estranger, concretament de Tir (2Sa 5,11). L'arca del Senyor, el lloc on

reposava la presència de Déu, estava en una tenda (2Sa 7,2). Normalment, les tendes es confeccionaven amb pells d'animals escorxats en el propi país, sense el luxe d'un palau de cedre.

Mentre el rei viu en un palau, Déu ha de conformar-se a habitar en una tenda. Déu ha engrandit David, però el monarca ha deixat l'honra divina per al final. Quantes vegades col·locam Déu en el darrer lloc?, o tenim temps per a tot llevat de Déu, que ens cuida i protegeix?

David, tal volta sentint qualche escrúpol, exposa el problema al profeta Natan. Abans de seguir amb l'exposició, hem de precisar quina era la funció d'un profeta en els temps més antics de la història hebrea. Els reis disposaven d'un grup de consellers que rebien el nom de "profetes de la cort", i els santuaris d'un altre grup d'assessors anomenats "profetes cultuals". Els profetes de la cort tendien a dir al rei el que el monarca desitjava sentir, en lloc d'anunciar-li el que el poble necessitava realment. Mentre que els profetes cultuals actuaven de manera idèntica amb els dirigents dels santuaris.

El profeta Natan és un profeta de la cort; per això diu al rei el que aquest vol sentir: "Ves, fes tot el que el cor et digui. El Senyor és amb tu" (2Sa 7,3). La pretensió de David és prou concreta: edificar un temple on depositar solemnement l'arca del Senyor (cf. 2Sa 7,2).

Convé detenir-se un instant per explicar la naturalesa de l'arca del Senyor i el paper jugat per David en relació amb l'arca.

Segons narra la Bíblia, l'arca del Senyor o arca de l'aliança fou utilitzada com a objecte de culte pels israelites alliberats d'Egipte quan travessaven el desert camí de la Terra Promesa (Js 3,3.6). L'arca també tengué un paper important en els moments crucials de la conquesta de la Terra Promesa. És significatiu l'ús de l'arca realitzat per Josuè per a facilitar als israelites el pas del Jordà (Js 3,1-12), i destaca la utilització de l'Arca en la conquesta de la ciutat de Jericó (Js 6,4).

D'acord amb la descripció tardana oferta pel llibre de l'Èxode (Ex 25,10-22; 37,1-9), l'arca era una caixa de fusta d'acàcia (1,25 × 0,75 × 0,75 m) revestida d'or per dedins i defora. Els quatre angles inferiors duïen quatre anelles d'or, a través de les quals passaven les vares per al transport. Damunt l'arca hi havia una coberta d'or, dita també propiciatori (He 9,5). En cadascun dels extrems d'aquesta coberta (1,25 × 0,75 m) s'alçava la figura d'un querubí. Dins l'arca hi havia "les taules del testimoni" (Ex 25,16); és a dir, els Deu manaments. L'arca era el signe visible de la presència del Déu invisible enmig dels israelites alliberats (1Sa 4,6-7; Nm 10,35; Sl 131,8), i les taules de la Llei que contenia recordaven al poble els preceptes divins (Dt 10,1-5; 1Re 8,9).

Després de la conquesta de la Terra Promesa, l'arca del Senyor restà depositada en el santuari de Siló a cura del sacerdot Elí. Però els filisteus derrotaren els israelites en el camp de batalla. Robaren l'arca i la dugueren a Asdod, llavors la traslladaren a Gat i

després a Ecron. La Bíblia narra el càstig diví contra els filisteus pel robatori de l'arca. Cansats de la ira divina, els filisteus tornaren l'arca als israelites acompanyada d'una gran ofrena en or. L'arca arribà a la localitat de Bet-Xèmeix; i, d'allà, els israelites la traslladaren a Quiriat-Jearim depositant-la a casa d'Abinadab, i comanaren al sacerdot Elazar que se'n cuidàs (1Sa 4,1-7,1).

Al cap de molt de temps, David reuní la gent més selecta d'Israel i se'n anà a cercar l'arca del Senyor. La tragueren de casa d'Abinadab i la portaren a la ciutat de Jerusalem. Però David no volgué que l'arca fos depositada en el seu palau, sinó que la dugué a casa d'Obed-Edom, el de Gat. L'arca estigué tres meses a casa d'Obed-Edom, i el Senyor, durant aquell temps, beneí abundantment la seva família (2Sa 6,1-10).

Quan David sabé que la presència de l'arca atorgava beneficis a qui la posseïa, es posà immediatament en camí per portar l'arca al lloc on ell vivia, a la "Ciutat de David", a Jerusalem. El rei la feu traslladar amb gran solemnitat, i ell mateix dansà davant l'arca amb gran goig. Finalment, David col·locà l'arca enmig de la tenda que havia fet aixecar, i oferí holocausts i sacrificis al Senyor (2Sa 6,11-23).

No hi ha dubte que David desitjà glorificar el Senyor portant l'arca a Jerusalem. Però, de més a més, aconseguí l'important objectiu polític de la centralització del culte. A Jerusalem, no sols hi residia el rei que governava sobre Israel i Judà; a Jerusalem hi havia també la cort i la possessió més sagrada dels israelites: l'arca de l'aliança. La presència del rei, el palau reial, i l'arca de l'aliança concentraren tot el poder en mans de David, i ompliren d'esplendor la Ciutat Santa.

3.3. La resposta precipitada de Natan

David desitja edificar un temple per albergar-hi l'arca. Natan com a hàbil profeta de la cort s'adreça al rei sense dubtar: "Fes el que el cor et digui. El Senyor és amb tu" (2Sa 7,3). La frase de Natan descriu la naturalesa d'un profeta de la cort. David no li havia demanat res, el rei s'havia limitat a constatar una situació: "Jo visc en un palau de cedre, mentre que l'arca de Déu habita en una tenda de lona" (2Sa 7,2). Però Natan, pensant-se "endevinar" el desig del rei, s'avança a respondre-li en els termes que el monarca desitja sentir: "Fes el que el cor et digui." Afegint a més una altra frase laudatòria per al monarca: "El Senyor és amb tu."

No obstant això, durant la nit, el Senyor commina Natan a canviar la resposta dirigida al rei. El Senyor ordena a Natan que obligui el rei a desistir de la seva intenció d'erigir-li un temple, una casa de cedre (2Sa 7,5-17). Per què el Senyor ordena al seu profeta canviar el missatge? Quin ha estat l'error de Natan?

Natan s'ha precipitat en la resposta. Ha comunicat al rei el que el monarca desitjava sentir. Però no ha pogut revelar-li la voluntat divina perquè no havia escoltat la veu del Senyor. Natan no ha consultat Déu per respondre al rei; quan, precisament,

l'obligació del profeta rau a manifestar la voluntat divina i no els propis impulsos. Per a escoltar la voluntat de Déu cal saber estar en silenci amb un mateix i atent al batec del món. Només quan guardam silenci interior podem escoltar la veu de Déu que compromet la nostra vida en la transformació de la societat.

Durant la nit, el Senyor canvia el cor del profeta. Natan deixarà de ser un profeta de la cort per esdevenir profeta del Senyor. Quina és la diferència? El profeta de la cort comunica al rei el que aquest vol sentir, mentre que el profeta del Senyor transmet al monarca i al poble la voluntat de Déu. Un profeta del Senyor no es dedica a “endevinar” el futur ni fa la bona al rei. El profeta del Senyor es caracteritza perquè a través del que pensa, diu i fa manifesta davant tothom la voluntat de Déu.

El Senyor es dirigeix a Natan durant la nit. Els antics percebien en el son nocturn una ocasió privilegiada per a la revelació de Déu. Diu el Salteri: “És inútil que [...] us canseu per guanyar el pa: fins quan dormen Déu el dona als seus amics!” (Sl 127,2). El salm no es refereix al pa material. El salm utilitza un llenguatge metafòric per confirmar l'ajuda de Déu als seus amics fins i tot quan dormen.

Molts de passatges mostren com a través del son Déu es comunica personalment amb l'home. En constitueix una prova clara el somni de Jacob a Betel, on el patriarca descobreix que el Senyor és amb ell (Gn 28,10-22); o el de Salomó, on el rei sol·licita del Senyor el do de la saviesa (2Re 3,5-15).

També Natan durant la nit estableix un diàleg personal amb el Senyor. La relació personal amb Déu no deixa l'home indiferent, el canvia de soca-rel. Natan, després de parlar amb Déu, deixarà de ser un expert profeta de la cort per esdevenir un profeta del Senyor. D'ara endavant no comunicarà al rei el que el monarca desitja sentir, sinó que li anunciarà la voluntat divina.

Natan adverteix David que el Senyor no desitja l'edificació d'una casa de cedre, un temple (cf. 2Sa 7,5-7). I més endavant, en una situació delicada, Natan, com a profeta de Déu, té el coratge de retreure a David el seu crim pitjor. El rei havia comès adulteri amb Betsabé i llavors feu assassinar, amb la pitjor traïció, el marit de Betsabé, Uries l'hitita (2Sa 12,1-12). El profeta s'ha convertit en amic personal de Déu. Per això no contemporitzarà amb la situació de la cort, sinó que confrontarà el comportament del rei amb els dissenys divins. Un profeta no s'acomoda a les circumstàncies, les il·lumina i transforma amb la llum del Senyor.

3.4. La revelació del Senyor al profeta Natan

Durant la nit el Senyor ha revelat a Natan un doble missatge. Per una part, Déu ha manifestat, a través del profeta, que el rei desisteixi d'erigir-li un temple (2Sa 7,5-7). Per l'altra, el Senyor a través de Natan assegura la pervivència de la dinastia de David (2Sa 7,8-16). Analitzem-ne cada aspecte.

** El Senyor no desitja habitar en una casa de cedre erigida per David*

Natan respongué a David amb presses, però el Senyor amb pedagogia provocà la reflexió del profeta. Durant la nit, Déu recorda a Natan les ocasions en què acompanyà els israelites. El Senyor rememora l'esdeveniment més important. Ell alliberà el seu poble de l'esclavitud d'Egipte (2Sa 7,6). Després, manifesta com peregrinà amb els israelites pertot arreu (2Sa 7,6). La locució "pertot arreu" es refereix els llocs on el Senyor realitzà grans prodigis en favor del seu poble: oferí als israelites el manà i les guàtleres (Ex 16), convertí en potable l'aigua amarga de Massà i Meribà (Ex 17,1-7); però, sobretot, establí amb el poble l'aliança del Sinaí (Ex 19-20). Finalment, Déu manifesta que, quan acompanyava el seu poble, habitava en una tenda a manera de santuari (2Sa 7,6).

El Senyor durant la ruta del desert no habità mai en un temple, ni exigí la construcció de cap casa de cedre, habità en una tenda (2Sa 7,6-7).

A quina tenda es refereix el text bíblic?

La tenda és la llar de les famílies nòmades. Els antics nòmades plantaven una tenda a prop del campament on realitzaven els actes culturals. Israel, com a poble nòmada en camí cap al país de Canaan, també disposava d'una tenda semblant. La tenda santuari acompanyava els israelites i albergava l'arca de l'aliança que contenia les taules de la Llei (Ex 25,26).

Natan retreu a David el seu crim pitjor. París, Saltiri segle X.

Els israelites consideraven la tenda com el lloc on es realitzava l'encontre personal entre l'home i Déu (Ex 33,7). A la tenda, Moisès rebia revelacions especials de Déu (Ex 25,22; 33,7-11); i també devora la tenda, el Senyor censurà Aaron i Maria per la seva actitud hostil contra Moisès (Nm 12,5).

La tenda de l'aplec, denominada posteriorment tabernacle, tenia una estructura complexa (Ex 26). Però bàsicament es dividia en dos sectors. La primera zona s'anomenava "el lloc sant". Disposava d'un altar per oferir encens, una taula on es presentaven els pans com a oblació al Senyor, i un canelobre amb les làmpades sempre enceses. La zona segona era la més important, s'anomenava "el lloc santíssim, o el sant dels sants". Contenia l'arca de l'aliança. El conjunt de la tenda estava protegit per una tanca revestida de rics cortinatges.

Durant la marxa pel desert els israelites plantaven la tenda de l'aplec on s'assentaven. Però quan penetraren a la Terra Promesa esdevingueren sedentaris, i la tenda de l'aplec perdé importància a favor dels santuaris locals. Finalment, els petits santuaris foren absorbits pel temple de Jerusalem, l'estructura bàsica del qual evocava la configuració de la tenda de l'aplec (cf. 1Re 6).

Al llarg de la travessia del desert, el Senyor habità en una tenda tal com feien els israelites nòmades. El Déu alliberador s'identificà amb el poble alliberat fins i tot en la forma de viure. La tenda no restava fixa en un lloc, es traslladava així com es desplaçava el campament. La capacitat de desplaçament atorgava a la casa de Déu la llibertat de moviment. En canvi, segons que pensaven els antics, la construcció del temple obligava la divinitat a romandre en un lloc fix, sense poder desplaçar-se.

La intenció de David en pretendre erigir una casa de cedre on albergar l'Arca no era sols amb desig d'honar la divinitat. El rei dirigia la situació econòmica i política del país des de la Ciutat Santa i desitjava controlar-ne també la conjuntura religiosa. Per això pensà construir un temple a Jerusalem per allotjar-hi l'arca i adquirir el control sobre la qüestió religiosa.

El rei intentà, metafòricament, tancar el Déu alliberador en una gàbia de cedre per utilitzar-lo en benefici dels seus interessos polítics. El Senyor és el Déu alliberador i no es deixa tancar en una casa de cedre per salvaguardar els interessos polítics de cap rei. Per això el Senyor commina Natan que prohibeixi David d'erigir-li un temple. El Déu alliberador no es deixa encloure.

** El Senyor revela a Natan la promesa referida a David*

David es un personatge central en l'AT. Quan el Senyor l'elegí per a dur endavant el projecte diví, no tingué en compte els criteris que els israelites haurien considerat idonis en un governant. El Senyor no es fixa en les aparences sinó en la intimitat del cor humà. El pensament antic considerava el cor com el centre de la persona. En el

cor se situava la capacitat de pensar i la tendresa de l'amor, però, sobretot, era l'àmbit on succeïen les relacions personals entre Déu i l'home.

La Bíblia narra com el Senyor envià el profeta Samuel a casa de Jessè per ungir com a rei un dels seus fills. Samuel arribà a Betlem i veié Eliab, fill de Jessè. Llavors es digué: "L'ungit del Senyor és aquí" (1Sa 16,6). Samuel jutjà Eliab atenent criteris externs: n'observà la gran estatura (1Sa 16,7). La gran alçada li semblà a Samuel la millor qualitat d'un rei per a protegir el país per mitjà de les armes; i pensà d'ungir Eliab. Però el Senyor digué al profeta: "No et fixis en el seu aspecte ni en la seva estatura. L'he descartat. El que val no és allò que l'home veu: l'home veu l'aparença, el Senyor veu el fons del cor" (1Sa 16,7).

Quan Samuel hagué conegut tots els fills de Jessè, el Senyor ordenà al profeta la unció de David com a rei. David no destacava per la gran estatura, ja que "era el més petit i pasturava el ramat" (1Sa 16,11-12). Samuel agafà el corn de l'oli i unguí l'al·lot en presència dels seus germans. L'oli consagrat es guardava dins una banya buida de bou; i la unció consistia a vessar l'oli damunt el cap de l'ungit. La unció tenia un sentit religiós profund, per això quan Samuel unguí David "l'esperit del Senyor se n'apoderà des d'aquell dia" (1Sa 16,13).

Com mostren les històries patriarcals (Gn 12-50), el Senyor tria de bell nou el més petit. Isaac engendrà Esaú i Jacob; l'elecció havia de recaure en el primogènit, Esaú, però el Senyor s'inclinà pel més petit, Jacob. L'elecció de David i la de Jacob ressalten l'opció preferencial de Déu en favor dels més petits. Des del moment de la unció, Déu acompanyà David en totes les seves empreses. Així ho comunica el Senyor a Natan (2Sa 7,9) i ho refereix la Bíblia en nombrosos passatges (Sl 18; Sir 47,1-11). No obstant això, la promesa cabdal del Senyor al seu ungit consisteix a concedir-li una dinastia (2Sa 7,12).

Per comprendre la importància de la promesa dinàstica hem de retrocedir un poc en la narració de la història sagrada. El poble alliberat d'Egipte conquerí la Terra Promesa sota el lideratge de Josuè. A la mort de Josuè, sorgí una altra generació que ofengué el Senyor deixant-se portar per la idolatria (Jt 2,11). El país es fragmentà en diverses regions governades per jutges.

Els jutges dirimien litigis entre els israelites. Però, principalment, assumien el comandament d'una comarca per defensar-la davant els enemics. Quan el jutge moria no el succeïa cap altre fill seu en el govern. En sorgia un altre procedent d'una altra família. Així rere la mort del jutge Tolà de la tribu d'Issacar, apareix Jaïr de la regió de Galaad (Jt 10,1-5); dos jutges molt diversos quant al lloc de procedència. La Bíblia percep el temps dels jutges com una època de desgovern i la fustiga amb duresa: "En aquell temps no hi havia rei a Israel i tothom feia el que li semblava" (Jt 21,25).

Davant el perill estranger i les convulsions interiors, els israelites exigiren a Samuel la unció d'un rei capaç de cohesionar les tribus enfront dels seus adversaris. Samuel unguí Saül i li digué: "És veritat que el Senyor t'ha ungit com a sobirà del seu poble"

(1Sa 10,1). Saül, com a rei legítim, tenia dret de ser succeït per un fill seu quan morís. Però Saül desobeí els manaments divins (1Sa 15,1-25), i Samuel el condemnà en nom de Déu: “El Senyor t’ha arrencat avui el regne d’Israel i l’ha donat a un altre més digne que tu” (1Sa 15,28).

Quan mor Saül en combat contra els filisteus a la muntanya de Guilboa, no el succeïx cap fill com a rei. El Senyor n’havia triat un altre de millor, i aqueix “altre més digne” (cf. 1Sa 15,28) era David (1Sa 16,1-13). Saül, fill de Quis, pertanyia a la tribu de Benjamí (1Sa 9,1-2); mentre que David era fill de Jessè, natural de Betlem, localitat situada al territori de Judà. Per tant, amb la mort de Saül fineix la seva dinastia i comença la de David.

El pecat de Saül trencà l’aliança entre Déu i el rei. Tanmateix, l’aliança de Déu amb David i els seus descendents és incondicional; així diu el Senyor: “El teu casal i la teva reialesa es perpetuaran per sempre davant teu, el teu tron es mantindrà per sempre” (2Sa 7,16).

Saül pecà, i per això el Senyor apartà els seus descendents del tron (1Sa 15,28). Però Déu diu a David: “Si obra malament, el corregiré amb la vara [...], però mai no em desdiré del meu amor per ell, com me’n vaig desdir amb Saül, a qui vaig excloure del lloc que ara tu ocupes” (2Sa 7,14-15). El Senyor no tolerarà les arbitriïtats comeses pels descendents de David, sinó que les censurarà amb duresa. Encara que els descendents de David s’apartin de Déu, el Senyor mantindrà la seva posició en favor de la dinastia davídica.

El Senyor no serà simplement el protector de David. Déu mantindrà per sempre la dinastia de David. El món oriental constituïa una realitat convulsa, especialment a la regió de Mesopotàmia. Quan moria un rei esclataven revoltes i conspiracions que liquidaven una dinastia. A la regió de Mesopotàmia es donà una contínua successió d’imperis: sumeris, accadis, assiris, babilònis, perses. Els imperis se succeïen a causa de les invasions i conquestes d’uns països sobre els altres, però també a causa dels continus canvis de dinastia produïts en el si d’un imperi quan moria el rei. D’aquí que la paraula divina dirigida a David, “El teu casal i la teva reialesa es perpetuaran per sempre”, és tan important i novella en el món antic.

El Senyor no es limita a fonamentar la dinastia davídica des d’un caire polític. L’amor de Déu per la casa de David és especialment intens, perquè el Senyor es revela com un pare per als descendents del rei, que considerarà fills seus (2Sa 7,14). Déu no pot oferir una aliança més lleial i amorosa que la que regala a David. Encara que els monarques i el poble pequin, el Senyor lluitarà a favor del seu poble. El Senyor serà el pare d’Israel i els israelites els seus fills. Sabem nosaltres correspondre a la lleialtat que Déu manté amb nosaltres?

3.5. La construcció del temple

El Senyor ratifica la pervivència de la dinastia, i anuncia la construcció del temple per iniciativa d'un fill del rei David (cf. 2Sa 7,12). Diu el Senyor a David: “Quan t'arribarà l'hora d'adormir-te amb els teus pares [...], ell construirà un casal dedicat al meu nom” (2Sa 7,12-13). Rere el pronom “ell” (2Sa 7,13) s'amaga la figura del rei Salomó, que edificà el temple de Jerusalem, com narra la Bíblia (1Re 5,15-9,9).

Salomó, per edificar el temple, sol·licità l'ajuda d'Hiram, rei de Tir, amb aquest missatge: “He pensat de construir un temple dedicat al nom del Senyor, el meu Déu, d'acord amb allò que el Senyor va dir al meu pare David: ‘El teu fill, que jo faré que et succeeixi en el tron, és qui construirà un casal dedicat al meu nom. Ordena, doncs, que facin per a mi una tala de cedres del Líban’” (1Re 5,19-20).

Salomó preparà fusta i pedra per edificar el temple. L'any 480 de l'eixida d'Israel d'Egipte començà Salomó a construir el temple del Senyor (1Re 6,1-2). El rei tardà set anys a edificar el temple (1Re 6,38).

A semblança de la tenda de l'aplec o tabernacle que acompanyava els israelites en la marxa pel desert, el temple disposava del “lloc sant” i del “lloc santíssim, o sant dels sants”. A diferència del tabernacle, el temple erigit a Jerusalem era construït de pedra i fusta de cedre, que conferien al santuari una esplèndida esveltesa (1Re 6-7,13-51).

Acabat l'edifici principal del temple, el Senyor digué a Salomó: “Tu ara edifiques aquest temple. Si segueixes els meus decrets, si compleixes les meves decisions i observes els meus preceptes, jo mantindré en tu la promesa que vaig fer al teu pare David. Jo habitaré enmig dels israelites i no abandonaré el meu poble d'Israel” (1Re 6,12-13).

La promesa de Déu a David era incondicional: “El teu casal i la teva reialesa es perpetuaran per sempre davant teu, el teu tron es mantindrà per sempre” (2Sa 7,16). No obstant això, la promesa dirigida a Salomó inclou condicions importants. El Senyor complirà la promesa de mantenir la dinastia davídica, si el rei es comporta segons la llei de Déu, posa en pràctica els manaments, i guarda els preceptes divins (cf. 1Re 6,12-13). Serà capaç Salomó, i els seus successors, de conduir-se segons els preceptes de Déu?

La promesa a David mostra la generositat de Déu amb el rei, mentre la promesa realitzada a Salomó insisteix en l'exigència divina en el compliment dels manaments. Totes dues destaquen la doble imatge de Déu oferta per l'Antic Testament. El Senyor és immensament generós en allò que regala: el seu amor, la seva benedicció, la seva ajuda, etc. Però és també exigent en el compliment dels seus manaments: honra ton pare i ta mare, no robaràs, no mataràs, no mentiràs, etc.

Al llarg de la Bíblia apareix una locució difícil d'entendre: “el temor de Déu”. El temor de Déu no consisteix a sentir pànic davant la divinitat, com si la missió del Senyor fos punyir-nos contínuament. El temor de Déu consisteix a prendre Déu se-

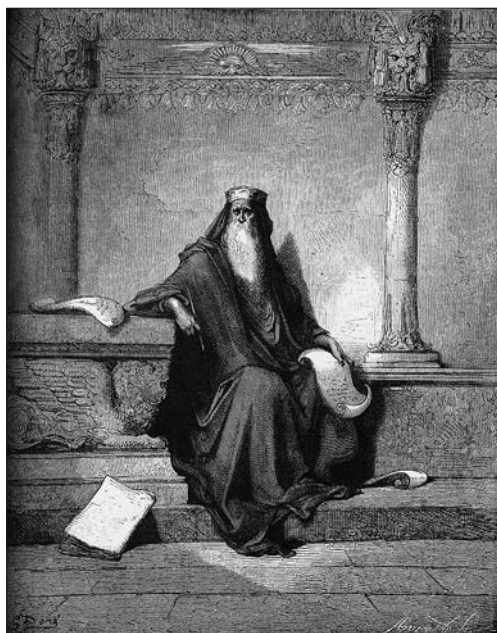
riosamente. Saber que és generós en l'amor que regala i exigent en el compromís que exigeix.

Culminada la construcció, Salomó introduí solemnement en el temple l'arca de l'aliança. Salomó feu traslladar l'arca des de la Ciutat de David fins al temple (1Re 8,1-13). La distància entre la Ciutat de David i el temple és mínima. La Ciutat de David es trobava damunt el turó on residia el rei i on hi havia la tenda de l'aplec, en l'interior de la qual reposava l'arca de l'aliança. El temple de Jerusalem s'erigia sobre una esplanada situada immediatament al nord del turó on hi havia la Ciutat de David. Per tant, la distància entre la Ciutat de David i l'esplanada del temple era reduïda.

Els sacerdots agafaren l'arca i la depositaren en el lloc santíssim, protegida davall les ales esteses de dos querubins d'or. A l'interior de l'arca hi havia les dues lloses de pedra que hi havia deixat Moisès a l'Horeb (Sinaí), quan el Senyor feu l'aliança amb els israelites, després de la seva eixida d'Egipte (1Re 9-12).

Depositada l'arca en el lloc santíssim, Salomó es dirigeix al Senyor amb una llarga pregària. El rei recorda la promesa realitzada a David consistent a mantenir per sempre la seva dinastia. Afegeix també les condicions que Déu ha posat a la seva promesa. Déu guardarà la seva lleialtat mentre el rei romanguí fidel als manaments del Senyor.

Diu Salomó: "Ara, doncs, Senyor, Déu d'Israel, guarda la promesa que vas fer a favor del teu servent, el meu pare David, quan li deies: 'Mai no deixarà d'haver-hi un descendent teu que ocupi el tron d'Israel, mentre els teus descendents vetlin sobre la

Salomó. Gustave Doré, segle XIX.

seva conducta i es comportin davant meu com tu has fet” (1Re 8,25). El pronom “tu” es refereix a David, que observà els manaments del Senyor. La pregunta formulada abans continua vigent: serà capaç Salomó de complir els manaments divins?

Tot seguit Salomó explica en la seva pregària la funció del temple. El temple és el lloc privilegiat de l'encontre personal amb el Senyor, on s'invocarà el nom de Déu (1Re 8,29). Invocar el nom del Senyor significa depositar la confiança en les mans de Déu en tot moment.

La intenció de Salomó no rau a tancar el Senyor en una gàbia d'or, sinó a habilitar un espai on tot israelita pugui acollir-se a l'aixopluc del Déu alliberador. El Senyor que habita en el cel escoltarà la pregària dels israelites d'una manera privilegiada en el temple. També en el temple jutjarà els seus servents, els concedirà el perdó, i els guardarà la vida. El temple és el lloc des d'on Déu escoltarà la pregària i concedirà el perdó al seu poble i a qualsevol estranger (1Re 8,31-53). Notem com el Senyor no protegeix només el rei i la seva heretat, sinó tots els pobles, car des del temple escolta la pregària de tot ésser humà (1Re 8,41-43).

Quan Salomó conclogué la seva pregària, el Senyor se li aparegué i li digué: “Jo santific aquest temple que tu has construït perquè porti per sempre el meu nom [...]. Si tu et comportes davant meu tal com es va comportar el teu pare David, amb cor irreprotxable i recte, compleixes tot el que et tinc manat i observes els meus decrets i els meus preceptes, jo consolidaré per sempre a Israel el teu tron reial, tal com vaig prometre al teu pare David [...]. Però si tu i els israelites, amb els vostres fills, us allunyeu de mi, si no observeu els manaments i els decrets que us he donat, si anau a retre culte a altres déus i els adoreu, jo arrencaré el poble d'Israel de la terra que li havia donat, rebutjaré aquest temple que jo havia consagrat al meu nom, i Israel serà motiu de burles i escarnis entre tots els pobles” (1Re 9,1-8).

4. Síntesi i aplicació a la vida

Convé començar aclarint una qüestió històrica important. Sovint pensam que David fou rei d'un sol país: Israel. Des de la perspectiva històrica les coses seguiren un rumb distint.

Després de conquerir Josuè la Terra Promesa, la repartí entre les tribus. Amb el temps les tribus formaren dos estats: Judà al sud i Israel al nord. David fou ungit rei de Judà a Hebron, i més tard rei d'Israel també a Hebron. D'aqueixa manera David governava alhora dos països independents entre si: Judà i Israel. A la mort de Salomó, el seu fill Roboam fou incapaç de governar tots dos estats. Esclatà la guerra, i el regne d'Israel elegí un rei propi anomenat Jeroboam I. Els dos regnes units sota la corona d'un mateix monarca foren governats cadascun per un rei distint. Roboam regnà a Judà, mentre que Jeroboam ho feu a Israel.

Al llarg d'aquestes pàgines hem constatat la promesa incondicional de Déu a David, i també les condicions posades pel Senyor a Salomó. La permanència de la dinastia de David i la magnificència del temple de Jerusalem seran la metàfora de la presència de Déu enmig del seu poble. Però la presència del Senyor implicarà l'assumpció de responsabilitats per part del poble. Els israelites hauran de complir els preceptes sintetitzats en les taules de la Llei que entregà el Senyor a Moisès al Sinaí, i que es guarden a l'arca de l'aliança depositada al temple.

La pregunta dirigida als descendents de David i al poble continua vigent. Compliran el rei i el seu poble, els preceptes de Déu per conservar entre ells la presència divina? No ens limitem a formular la pregunta als personatges de l'AT, demanem-nos a nosaltres mateixos: guardam l'aliança amb Déu complint els seus preceptes o no? Sens dubte, el valor de l'Esriptura no consisteix a relatar fets del passat; sinó que evocant el passat ens empeny a la vivència profunda de l'evangeli per convertir el nostre món en imatge del Regne de Déu entre nosaltres.

El vuitè manament: no robaràs

Núria Calduch-Benages

La saviesa popular ha estat sempre molt atenta a la conducta humana. En les col·leccions de proverbis, hi ha moltes màximes que posen en relleu diferents aspectes —bons i dolents— de l'acció humana. Una de les accions més blasmades és, sens dubte, el robatori, és a dir, l'apropiació indeguda d'un bé que és propietat d'un altre a fi d'obtenir un benefici per a un mateix o per a d'altres. He arribat a recollir molts refranys sobre l'antic ofici de lladre: «L'oportunitat (la necessitat) fa el lladre», «Qui roba poc va a galera, qui roba molt fa carrera», «Qui ha robat la vaca, pot robar el vedell», «Qui tolera la mentida, ensenya a robar»...

I ja que no us vull pas «robar» el temps, deixo el món de la saviesa popular, per entrar en el fascinant món de la Bíblia. Cap lector atent no pot restar indiferent a l'encant de la Bíblia, amb les seves múltiples cares diferents, amb els seus secrets amagats en els plecs del text, amb les seves històries i experiències d'homes i dones del passat, amb el misteri de Déu que sorgeix en qualsevol lloc de qualsevol pàgina. Hi ha una condició, però, que s'ha de respectar: el món de la Bíblia només es deixa descobrir «per aquells qui estan animats per una curiositat real, un gran desig de saber i pel gust per l'aventura.»¹

Avui us proposo una aventura relacionada amb el vuitè manament: «No robaràs.» Us convido a anar a la muntanya del Sinai (Èxode) o de l'Horeb (Deuteronomi), el punt tradicional de trobada entre Déu i el seu poble. És un lloc privilegiat, no solament perquè allà el Senyor s'ha manifestat a Moisès, en el passatge de la Bardissa que

¹ Jean Louis SKA, «Sacra Scrittura e Parola di Dio», *Studia Patavina* 49 (2002) 12.

*Sinai,
monestir
de Santa
Caterina*

cremava, sinó també perquè allí li va lliurar les dues taules de pedra que contenien els Deu Manaments o «les deu paraules» (*‘aseret ha-debarim*). Aquestes deu paraules de Déu són per a Israel la base de tota la llei de l’aliança: «Us va fer conèixer la seva aliança, us va manar que complíssiu els deu manaments [les deu paraules] que havia escrit sobre dues taules de pedra (Dt 4,13).

Segons la tradició rabínica, el lliurament del Decàleg va acabar així: «Moisès va deixar el cel amb els Deu Manaments inscrits en les dues taules, que són també de naturalesa divina com les paraules que contenen. Va ser el mateix Senyor, qui les creà amb les seves pròpies mans al capvespre del primer dissabte, al final de l’obra de la creació, fent servir la pedra de safir [...]. Entre un manament i l’altre van ser consignats en les taules [...] tots els preceptes de la Torà [en total 613] —amb tots els detalls, i tot i que eren de pedra de granit, es podien enrotllar com un full. Quan el Senyor els agafa per lliurar-los a Moisès, va cobrir amb les mans la tercera part superior d’aquests, mentre que ell en cobrí la tercera part inferior; de la tercera part que va restar sense cobrir, en van brollar espurnes divines que irradiaven la cara de Moisès.»

Pel fet d’haver-hi dues taules, s’ha pensat que una conté els manaments dirigits a Déu mentre que l’altra recull els manaments dirigits al proïsme. De fet, el text bíblic no explica com van ser distribuïts en les dues taules els manaments, però la tradició en compta 5 + 5 (cinc manaments en una taula i cinc en l’altra). D’altra banda, cal destacar que els manaments no van numerats en cap de les dues versions conservades

en el Pentateuc: Ex 20,2-17 i Dt 5,6-21. Pel que fa a aquest particular, els catòlics i els luterans han seguit la numeració emprada per sant Agustí, mentre que els calvinistes i els anglicans segueixen la tradició jueva, tal com es troba ja en Filó d'Alexandria.

La segona taula del Decàleg comença enumerant els fets que atempten obertament contra la vida, la parella i els béns dels altres (*no matis, no cometis adulteri, no robis*), a continuació passen a l'àmbit de la paraula (*no acuis ningú falsament*) i, finalment, passen al domini molt més delicat i difícil de precisar del desig (*No desitgis la casa d'un altre. No desitgis la seva dona, ni el seu esclau, ni la seva esclava, ni el seu bou, ni el seu ase, ni res del que li pertany*). En altres paraules, la segona taula del Decàleg passa dels fets nus a la motivació, a l'impuls, al desig que els desencadena. Com dient: «no n'hi ha prou d'«abstenir-se de» fer el mal; el mal ni tan sols s'ha de desitjar, perquè quan hom comença a desitjar el mal, comença un camí que no té retorn.

De tots aquests manaments referits al proïsme, ara ens interessa especialment el vuitè. *No robis* és l'últim manament d'una sèrie que també es troba en les lleis del Pròxim Orient antic, per exemple, en el Codi d'Hammurabi, en les lleis assíries i hitites.² Em refereixo òbviament als manaments sobre l'assassinat, l'adulteri i el robatori: *No matis, no cometis adulteri, no robis* (Èxode 20,13-15; Dt 5,17-19). En el text hebreu de Dt 5,17-19 aquests preceptes (i els que els segueixen) estan connectats entre si per la conjunció copulativa *i* (*i no matis, i no cometis adulteri, i no robis, i...*), fet que revela la voluntat de l'editor de reunir en un sol bloc la darrera part del Decàleg. Segons la tradició rabínica, «els deu manaments estan tan estretament relacionats que la violació d'un porta la major part de les vegades a transgredir-ne un altre.³ Pel que fa al conjunt dels tres manaments que acabem d'esmentar, fem nostres les paraules de Pietro Bovati: «La història ensenya, i tots nosaltres en som conscients, que el robatori sovint condueix a l'assassinat, que l'adulteri va acompanyat de mentides, que la cobdícia és la matriu de la violència i de totes les formes d'abús.»⁴

No robar és un manament molt curt. Com els altres dos manaments de la sèrie, consta només de dues paraules: una negació *no* seguida d'un verb *robis* (en hebreu, la prohibició es formula en futur: *no robaràs*)⁵ sense objecte explícit. Ara bé, mentre

² Cal notar que les lleis hitites segueixen el mateix ordre que el Decàleg: homicidi, adulteri i furt.

³ Louis GINZBERG, *Le legende degli ebrei. IV. Mosè in Egitto, Mosè nel deserto*, 220.

⁴ Pietro BOVATI, *Il Libro del Deuteronomio (1-11)* (Guide spirituali all'Antico Testamento), Roma: Città Nuova 1994, 62.

⁵ Alfons DEISSLER, *Io sono il tuo Dio che ti ha liberato. Meditazioni sui dieci comandamenti* (Meditazioni 192), Brescia: Queriniana 2007 (original alemany de l'any 2006), 33: «La fórmula en futur es refereix amb més força a l'interpel·lat com a persona, al "tu", i apel·la per dir-ho així a la seva identificació amb el seu "jo" profund. Aquesta apel·lació en indicatiu, té un so menys repressiu i al mateix temps un so molt més vinculant, ja que hi entra en joc la lleialtat a un mateix. En aquesta perspectiva, el "no" és molt menys sospitos de ser quelcom frustrant per a l'interpel·lat i es veu més aviat com allò que garanteix el que és humà en l'home.»

que en els manaments sisè i setè, l'objecte implícit del verb no planteja cap dubte (es tracta, evidentment, de no matar cap ésser humà i no cometre adulteri amb la parella d'una altra persona), en el vuitè, l'objecte roman ambigu, de manera que els qui el llegeixen resten en suspens. De què tracta, realment, aquest precepte? De no robar diners, no robar una propietat, de no robar objectes, de no robar animals o, fins i tot, de no robar persones, com proposà G. A. Alt l'any 1949? O bé, ha de ser interpretat —i aquesta és la nostra posició— d'una manera general, és a dir, de no robar res que sigui propietat d'altres persones? En aquest sentit cal assenyalar que el verb hebreu *ganab* té un significat més ampli que el nostre 'robar', i pot traduir-se, segons el context, per 'segrestar, rapinyar, enganyar, robar.'

Per a comprendre millor el vuitè manament, considerarem, ni que sigui breument, les lleis i decrets sobre el delictes de robatori. No robar és una prohibició general, i les diferents lleis que s'hi refereixen són aplicacions específiques d'aquest principi general. A diferència de les lleis del Pròxim Orient antic, la legislació israelita sobre el robatori era molt incompleta. El Codi d'Hammurabi, una de les col·leccions més antigues de lleis que provenen del rei de Babilònia Hammurabi (*ca.* 1810 – *ca.* 1750 aC) —i que també és l'únic que ens ha arribat gairebé complet—⁶ tracta de diversos casos de robatori, rapinya i segrest. Els casos més greus, com segrestos de persones o els robatoris comesos al temple o palau eren castigats amb la pena de mort:

Si hom segresta el fill menor d'un altre, serà castigat amb la mort.

Si hom segresta un esclau o una esclava de la cort, o un esclau o una esclava d'un home lliure fora de les portes de la ciutat, serà condemnat a mort.

Si hom roba la propietat d'un déu o del palau, serà condemnat a mort; també el qui pren els objectes robats serà condemnat a mort.

Si un home roba un bou o una ovella o un ruc o un porc o una barca, en el cas que pertanyi a un déu o al palau, ha de tornar-ho multiplicat per 30; si pertany a un particular, ho ha de tornar multiplicat per 10. Si el lladre no en pot fer la restitució, serà condemnat a mort.

Els altres casos eren castigats amb la mutilació de les mans,⁷ amb compensacions, etc. La legislació assíria també preveia càstigs similars. Les lleis hitites aplicaven la pena de mort només quan l'objecte robat era una llança de bronze de la porta del palau. Totes les altres lleis hitites referides als robatoris, tracten del furt de bestiar, que era castigat amb elevades compensacions.

⁶ El text conté una llacuna de 34 paràgrafs (hi manquen les lleis 66-99).

⁷ Cf. el dret islàmic modern fonamentat sobre l'Alcorà (*xària*), en què el furt és penalitzat amb l'amputació de la mà. Per al reu de furt, el codi penal italià preveu de fins a 3 milions en multes i fins a 10 anys de presó.

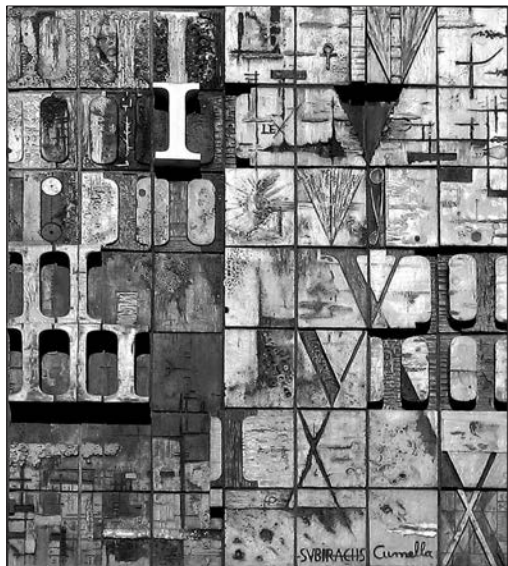
A Israel, particularment en el Codi de l'Aliança, es recullen diverses lleis sobre el robatori (cf. Ex 21-22), entre les quals destaquen les relacionades amb el bestiar i amb el segrest de persones, que eren els únics casos castigats amb la pena de mort (Ex 21,16; cf. Dt 24,7). No obstant això, el llibre de Josuè ens diu que, de la tribu de Judà, i tota la seva família van ser apedregats i cremats vius pel robatori que havia comès: en lloc de destruir, com Déu havia ordenat, el botí de guerra, Acan s'havia quedat un mantell, dues-centes peces de plata i un lingot d'or (cf. Js 7,1-26). Tot i que la pena de mort és el càstig pel robatori d'Acan, en aquesta ocasió, sens dubte, no és un robatori comú, ja que afecta directament tota la comunitat, que sols pot sobreviure si el culpable n'és exterminat.

Una llei fonamental sobre el robatori es troba en Ex 21,37-22,3:

Quan un home roba un bou o una ovella i els mata o els ven, ha de restituir cinc bous per bou i quatre ovelles per ovella. Quan un lladre és sorprès de nit mentre forada la paret d'una casa i el maten, el qui l'ha matat no és culpable d'homicidi. Però si això passa quan ha sortit el sol, és culpable d'homicidi. Tot lladre ha de restituir: si no té res per a pagar, serà venut com a esclau. Si ha robat un bou, un ase o una ovella i els troben encara vius en poder seu, ha de restituir el doble.

El culpable, per tant, tot i haver comès un delicte, se sotmet a una sanció civil: ha de compensar el dany causat retornant els béns robats, però sempre en una quantitat més gran, de dues a cinc vegades.

Les lleis que regulen el dany causat a la propietat d'altri responen també al principi de la restitució:

Taules de la Llei, Josep M. Subirachs

Quan algú deixa un pou destapat, o n'excava un i no el tapa, i un toro o un ase hi cauen, el propietari del pou compensarà el propietari de l'animal pagant-li el que val, però l'animal mort serà seu. Quan un toro envesteix el toro d'un altre i el mata, els dos propietaris vendran el toro viu i es repartiran els diners; també es repartiran entre tots dos el toro mort. Però si abans ja se sabia que el toro tenia el vici d'investir i el seu propietari no se n'havia preocupat, pagarà un toro viu i es quedarà amb el toro mort (Ex 21,33-36).

Quan algú deixa que el seu bestiar pasturi en el camp o la vinya d'un altre, haurà d'indemnitzar l'amo amb el bo i millor del seu propi camp o de la seva pròpia vinya. Quan algú crema esbarzers i el foc s'estén a la propietat d'un altre i li crema les garbes, el sembrat madur o el que ja despunta, el qui ha encès el foc pagarà els perjudicis (Ex 22,4-5).

Això mateix val per a les lleis que regulen el dany o la pèrdua dels objectes deixats en dipòsit:

Quan algú rep d'un altre diners o objectes en dipòsit i li són robats de casa seva, si es descobreix el lladre, aquest haurà de restituir el doble. Però si no es descobreix el lladre, l'amo de la casa es presentarà davant de Déu i jurarà que no ha robat els béns del seu company. En tots els casos de litigi sobre la propietat, sigui d'un bou, d'un ase, d'una ovella, d'un mantell o de qualsevol objecte perdut, els dos homes que pretenguin ser-ne els amos, presentaran el seu cas davant de Déu: aquell que Déu declararà culpable restituirà el doble al seu company. Quan algú confia al seu veí un ase, un bou, una ovella o qualsevol altre animal perquè el guardi, i la bèstia mor o pren mal o se l'enduen quan no ho veu, el veí jurarà pel Senyor que ell no ha robat els béns de l'altre. L'amo de l'animal acceptarà aquest jurament i el veí no l'haurà de restituir. Però si el veí ha vist com li robaven l'animal, haurà d'indemnitzar l'amo. Si l'animal ha estat destrossat per una bèstia salvatge, el veí presentarà les restes com a prova, però no haurà d'indemnitzar. Quan algú manlleva un animal al seu veí i l'animal pren mal o mor en absència del seu amo, el qui l'havia manllevat l'haurà d'indemnitzar. Però si l'amo hi era present, no l'haurà d'indemnitzar. Si l'animal era llogat, el preu de lloguer val com a indemnització (Ex 22,6-14).

La legislació més tardana té en compte també el problema de les pràctiques comercials deshonestes a fi de protegir especialment els pobres davant de mercaders sense escrúpols:

No duguis a la bossa pesos desiguals, un de més gros i un de més petit. No tinguis a casa mesures desiguals, una de més gran i una de més petita. Tingues pesos exactes i justos, mesures exactes i justes. Així tindràs una llarga vida en el país que el Senyor, el teu Déu, et dona, perquè el Senyor, el teu Déu, detesta tota mena d'estafadors, tots els qui cometen injustícies (Dt 25,13-16).

No falsegu els judicis, ni les mides, ni els pesos o les mesures. Tingueu balances exactes, pesos exactes, mesures exactes. Jo soc el Senyor, el vostre Déu, que us he fet sortir del país d'Egipte (Lv 19,35-36).

Cal afegir a totes aquestes lleis sobre el robatori, les que fan referència als préstecs, als interessos, als deutes, als esclaus, a la terra i, finalment, als salaris. Si hi ha un punt comú entre totes aquestes lleis, és el fet d'afavorir les persones per damunt de la propietat i de les possessions. Els préstecs havien de ser atorgats sense interès (Ex 22,24; Dt 15,7-11; 23,20-21; Lv 25,35-38). Els objectes presos com a penyora per a avalar un préstec, no es podien prendre de forma arbitrària i no podien ser coses indispensables per a la vida de la persona que donava la penyora (Ex 22,25-26; Dt 24,6.17). Els deutes havien de ser perdonats després de sis anys, o en el setè any (Dt 15,1-3). Els salaris havien de ser justos i pagats a temps als treballadors pobres i necessitats (Dt 24,14-15; Lv 19,13). Els esclaus havien de ser posats en llibertat després de sis anys de treball (Ex 21,2-6), en el setè any (Dt 15,12-18) o en l'any del jubileu (Lv 25,39-55). Podien ser alliberats en cas de rescissió del contracte (Ex 21,7-11) o de maltractament (Ex 21,20-27). En el setè any els pobres podien collir el que produïssin els camps en repòs (Ex 23,10-11; Lv 25,1-7). A més, tenien el dret a recollir en els camps i vinyes (Dt 24,19-22; Lv 19,9-10; 23,22; Rt 2,1-23), i alimentar-se, quan feien camí amb els productes de la propietat d'altri (Dt 23,25-26). Cada cinquanta anys la terra es deixava reposar i tothom tornava a la seva propietat i a la seva família (Lv 25,8-17). A més, la legislació promovia l'honestedat en els judicis (Ex 23,6-8) i la justícia entre tots els membres de la societat (Ex 22,20-23; Dt 24,17-18).

Moltes d'aquestes prescripcions avui infringirien el dret a la propietat privada, que és garantit per la llei en la nostra societat occidental contemporània. D'altra banda, l'israelita de la Bíblia respondria, potser, com ha assenyalat R. K. Gnuse, que algunes de les nostres lleis vulneren els drets humans garantits per Déu.⁸ Hem vist amb alguns exemples concrets que la legislació d'Israel estava més preocupada per les necessitats dels individus que per la propietat i les possessions com a tals (la realitat, per desgràcia, no va ser sempre així). La constant atenció als pobres, els orfes i les viudes ho confirma.

En la història d'Israel, els profetes eren els defensors més ardits de les franges més pobres de la societat. Quan els governants no han estat capaços de defensar els drets dels pobres, els orfes i de les viudes, els profetes han alçat amb força la seva veu. El

⁸ Robert K. GNUSE, *You shall not steal. Community and Property in the Biblical Tradition*, Maryknoll, NY: Orbis Books 1985, 48 i Walter J. HARRELSON, *The Ten Commandments and Human Rights*, Revised Edition, Macon, GA: Mercer University Press, 1997, 113-119.

profeta Amós denuncia la injustícia i la impietat comesos per Israel durant el regnat de Jeroboam II (782-753 aC) d'aquesta manera:

Això diu el Senyor: «Per tres i fins quatre crims que els d'Israel han comès no em faré enrere! Venen els innocents a canvi de diners, i els pobres, per un parell de sandàlies. Trepitgen el cap dels desvalguts i destrossen la vida dels humils. Pare i fill abusen de la mateixa noia i així profanen el meu sant nom (Am 2,6-7).

Els rics manipulaven els pobres per apoderar-se dels seus diners i de la seva terra. Davant d'aquesta situació, Amós anuncia que aquesta riquesa injusta ben aviat es convertirà en no res:

Trepitgeu els febles i els preneu la seva part de gra. Per això no habitareu pas les luxoses cases que heu construït ni beureu el vi de les vinyes selectes que heu plantat. Jo sé que amuntegueu les culpes, que són molts els vostres pecats: maltracteu l'innocent, accepteu suborns, no feu justícia als pobres (Am 5,11-12).

El profeta Osees, un contemporani d'Amós, denuncia obertament la corrupció d'Israel:

Jo, el Senyor, llanço una acusació contra els habitants del país, perquè en aquesta terra no hi ha amor ni fidelitat, no hi ha coneixement de Déu. Malediccions i enganys, homicidis, robatoris i adulteris es desborden: un assassinat en segueix un altre! (Os 4,1-2).

Una generació més tard, el profeta Miquees, expressa la seva indignació contra els opressors del regne de Judà:

Però encara ahir hi havia enemics entre la gent del meu poble: vosaltres, els qui prenieu el mantell i així us apoderàveu de l'honor dels qui passen confiats i que refusen d'anar a la guerra! Arrencàveu les dones de la seva dolça llar i prenieu per sempre als seus infants l'honor que jo els donava (Mi 2,8-9).

El profeta Isaïes, contemporani de Miquees (735-690 aC) condemna amb vehemència els rics, que no respecten ni els orfes ni les vídues:

Els teus governants són uns bandolers, companys de lladres. Tots busquen els suborns, van darrere els obsequis. No defensen els orfes, no admeten el plany que els adrecen les viudes (Is 1,23).

Ai dels qui, a costa dels veïns, engrandeixen les cases i els camps! Aviat no quedarà lloc per a ningú, habitareu sols en el país (Is 5,8).

Ai dels qui fan lleis injustes i promulguen decrets opressors! Neguen la justícia als febles, roben el dret als pobres del meu poble; les viudes són el seu botí, espolien els orfes (Is 10,1-2).

Un segle més tard, el profeta Jeremies continua denunciant la injustícia social que s'ha apoderat de Judà. Aquestes són les paraules que adreçà al rei Joiaquim (609-598 a.C.):

Ai del qui es construeix un palau violant la justícia, del qui edifica grans sales violant el dret: fa treballar de franc la seva gent, no els paga el jornal que es guanyen! [...] Però tu només tens ulls i cor per al guany injust, per a vessar sang innocent, per a oprimir i atropellar (Jr 22,13.17).

En la línia dels profetes, Jesús ha portat fins a un punt culminant la polèmica contra la riquesa egoista, sense que afirmés mai, però, que la propietat era un furt! En l'Evangeli segons Lluc, Jesús parla del «diner, que és enganyós» (Lc 16,9) i, en el Sermó de la Muntanya, dedica la primera benaurança als pobres (Lc 6,20||Mt 5,3: «pobres d'esperit»)⁹. En diverses ocasions Jesús denuncia l'afecte esclavitzador al diner i als béns materials, que mai no haurien d'ocupar el primer lloc en el cor de les persones. Qui de nosaltres no recorda l'episodi del jove ric? Era un que volia seguir el Mestre, però la seva riquesa —més ben dit, la seva adhesió a la riquesa— a la pràctica li ho va fer impossible. El narrador ens diu que el jove, en sentir les paraules de Jesús que l'invitaven a vendre tots els seus béns i a distribuir entre els pobres el que en traigués, «es posà tot trist, perquè era molt ric» (Lc 18,23).

A la fi del nostre recorregut, tornem al punt de partença: *no robis*. Tot i que el text no ho diu explícitament, el vuitè manament estava destinat a protegir les persones i la manera amb què podien obtenir tot el que era necessari per a portar una vida digna. Així ho han mostrat les diverses lleis relacionades amb el furt, com ara les que es referien a la terra, als esclaus, als deutes... La prohibició de no robar significa, doncs, que cap individu té el dret de prendre als altres els béns indispensables per a viure amb dignitat. Així doncs, en la legislació d'Israel —tot i que, malauradament, en la pràctica no devia pas ser sempre així— les necessitats de les persones estaven per damunt de la propietat privada. Pel que fa a la possessió és molt alligadora la proposta tan sàvia del llibre dels Proverbis:

Dues coses t'he demanat, Senyor; no me les neguis mentre visqui: allunya de mi falsedat i mentida, no em donis pobresa ni riquesa. Dona'm l'aliment que necessito i prou, no fos que, sadollat, renegués de tu dient: «Tant se me'n dona, del Senyor!», o bé no fos que, indigent, anés a robar abusant del nom del meu Déu (Pr 30,7-9).

El vuitè manament, doncs, és ben vàlid per a nosaltres, ciutadanes i ciutadans d'una societat on el dret a la propietat privada és inalienable, on els béns materials són la carta d'identitat de la persona i on el desig de posseir és fonamentat sense escrúpols pels *mass media*. Com en totes les societats, en la nostra es roba, en tots els àmbits, i, sobretot, per mitjà d'estratègies que afavoreixen els grans i els poderosos, mentre que els pobres resten indefensos. El vuitè manament ens invita a nosaltres, cristianes i cris-

⁹ Cf. Alfons DEISSLER, *Io sono il tuo Dio che ti ha liberato*, 109.

tians, a escutar el nostre cor i les nostres accions, els nostres desigs i els nostres pensaments. Potser no robem materialment els béns d'altri, però no donem un ajut a qui en té necessitat, una paraula a qui se sent angoixat, o, potser, un xic del nostre temps de què som tan avars. *No robis* és una invitació no sols a ser generosos, sinó també a comprometre'ns «per un ordre més just en el camp econòmic i per una humanització de les condicions de l'activitat productiva i del treball.»

El parenostre, poesia oral en la religiositat cristiana

Jordi Cervera i Valls

1. L'estudiada oralitat del parenostre

La poètica oral és viva i eficaç en la religiositat. Expressa apropiadament els anhels espirituals dels creients. El món transcendent ens és inefable, intangible, però tanmateix real, descrit amb al·legories i amb invocacions que ens hi atansen. Per recrear aquest àmbit ens servim del llenguatge poètic, on l'oralitat beneficia el recitador i l'oient, on la bellesa estètica i una calculada sonoritat embolcallen uns continguts que enlairen els esperits amb dolça harmonia.

La tradició cristiana exhibeix un exemple diàfan, popular i quotidià de poesia oral amb el parenostre, una recitació memoritzada des de l'infància que acompanya el creient en la pregària individual i comunitària:

Pare nostre
que esteu en el cel,
sigui santificat el vostre nom,
vingui a nosaltres el vostre regne.
Faci's la vostra voluntat
així a la terra com es fa en el cel.
El nostre pa de cada dia
doneu-nos Senyor, el dia d'avui.
Perdoneu les nostre culpes,
així com nosaltres perdonem els nostres deutors.
No permeteu que nosaltres caiguem en la temptació,
ans deslliureu-nos de qualsevol mal.
Amén.

Es tracta d'un redactat construït amb oracions simples: un verb i un predicat que tenen el solemne encapçalament de «Pare nostre» com a subjecte comú. La composició afavoreix la ràpida memorització on el recitat flueix amb facilitat. La seva senzillesa no denota simplisme sinó simplicitat captivadora. Aquí és on rau la seva amable familiaritat. El mode imperatiu de bona part dels verbs no expressa de cap manera una exigència, sinó una petició convençuda convertida en prec. L'«Amén» final no és un tancament sinó un substitut poètic dels punts suspensius, que manifesta confiantment que la invocació serà atesa. L'«Amén» sec, matisat, decidit que pronunciem esdevé com prémer la tecla *Enviar* quan trametem un correu electrònic, confiant que arribarà al destinatari i que ens respondrà oportunament.

2. La versió llatina del pàrenostre

Amb el pàrenostre recitat en in comptables llengües arreu del món evoquem la tradicional versió llatina extreta de la Bíblia Vulgata que edità sant Jeroni el segle IV de la nostra era. Aquest Pàrenostre llatí és una composició encara més arrodonida, primer per les possibilitats literàries d'aquesta llengua, i segon per la fidelitat a la poètica que irradia l'original grec, que va ser redactat intencionadament per a ser proclamat en veu alta com explicarem més endavant.

*Pàrenostre, James Tissot
(1836-1902)*

Subratllem quelcom que supera l'anècdota i que expressa la petjada que imprimeix l'oralitat en l'ànima del creient: hi ha persones que van aprendre el parenostre en llatí i que encara el resen en la pregària personal malgrat l'opció per les llengües vernacles de la reforma litúrgica del Concili Vaticà II. No es tracta d'un hàbit difícil de canviar ni de conservadorisme, sinó de preservar l'atmosfera espiritual d'un recitat llatí que van respirar en profunditat integrant-lo en la pròpia religiositat, i al qual se senten units amb lligams inexpressables.

Heus ací la versió llatina, compacta, cadenciosa; contundent per la sintaxi que situa el verb iniciant les frases, talment expressiva que facilita una recitació semitonada o bé que sigui cantat amb inspirades melodies religioses:

Pater Noster, qui es in caelis,
sanctificétur nomen Tuum,
adveniat Regnum Tuum,
fiat volúntas tua,
sicut in caelo et in terra.
Panem nostrum cotidiánum
da nobis hódie,
et dimitte nobis débita nostra,
sicut et nos dimittímus
debitóribus nostris;
et ne nos indúcas in tentationem,
sed libera nos a malo.

El parenostre llatí té el valor afegit d'un pòsit d'oralitat secular provinent del segle IV que li atorga una vibració particular, una densitat respectable, i un pòsit reconegut dins l'imaginari religiós cristià. Ho apreciarem participant en pregàries comunitàries celebrades en llocs de pelegrinatge com Jerusalem, Roma, Lorda, Fàtima..., on sobretot catòlics i cristians d'arreu del món comparteixen verbalment la recitació llatina del parenostre o de l'avemaria; superant barreres idiomàtiques i culturals, gaudint de la universalitat i la comunió en una mateixa fe, sentint-se hereus orgullosos d'un riquíssim patrimoni espiritual que mereix ser assaborit i compartit.

3. Les versions orientals del parenostre

La venerabilitat i àdhuc la sacralitat que desprèn la versió llatina del parenostre gràcies al fenomen de la seva oralitat, es repeteix en l'orient cristià amb més solemnitat. En l'església copta, en l'església etiòpica i en l'església siríaca el parenostre es recita respectivament en copte, gueez i siríac, llengües que perviuen només en l'oralitat sagrada

de la litúrgia. L'església armènia el recita en l'antic armeni malgrat la notable evolució que ha experimentat aquesta llengua.

Des dels primers segles del cristianisme, les esglésies orientals preserven de manera fidelíssima i impertorbable el seu patrimoni litúrgic, on incloem el parenostre. Per ells, la pregària oral exhala una aurèola de santedat que actua cor endins i s'enlaira cel enllà. Convençuts del poder transformador dels mots que invoquen la divinitat i de la poderosa fortalesa que irradia el fet de pronunciar-los, els reciten amb convençuda devoció perquè despleguin de manera immediata els seus beneficis.

No oblidem l'església grecoortodoxa, hereva de la particularitat encomiable de recitar el parenostre en la mateixa llengua dels manuscrits més primitius del Nou Testament: el grec *koiné*, la versió casolana i popular del grec clàssic. L'oralitat que els cristians grecs imprimeixen al Parenostre els integra amb fresca naturalitat en l'escena evangèlica on Jesús de Natzaret ensenya aquesta pregària als seus deixebles (Mt 6,9-13; Lc 11, 1-4).

Amb la llengua grega no només s'acumula el pòsit secular de recitació com passa amb el llatí, l'armeni, el copte, el gueez i el siríac; també hi ha un vincle emocional i espiritual amb Aquell qui pronuncià oralment el parenostre per primera vegada davant els cercles de deixebles més immediats que l'apregueren d'ell molt versemblantment en llengua aramea. Ells l'adaptaren a un redactat grec, l'ensenyaren i el difongueren en aquesta llengua aleshores internacional.

El parenostre del Nou Testament

Amb la versió grega del Parenostre reblem el clau sobre la transcendència de la poètica oral en la religiositat cristiana. Prenguem només la versió de Mateu (Mt 6, 9-13) per captar-ne la sonoritat i cadència:

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·
γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·
τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον·
καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ (Mt 6, 9-13).

Sens dubte, la poètica oral esdevé un vas comunicant imprescindible per mantenir viva i activa tota religiositat. Per captar-ne la rellevància, comparem només l'impacte del parenostre i el discurs evangèlic de les Benaurances (Mt 5,3-12; Lc 6,20-26).

*Pàrenostre,
Sagrada Família,
Barcelona*

Cenyint-nos només a la versió mateana del discurs, es tracta d'una síntesi qualificadíssima i inspiradíssima del missatge de Jesús, un programa de vida indefugible per a un creient. El relat està redactat amb brillantor literària. Utilitza insistentment el motiu «feliços», girs lingüístics, repeticions i al·literacions que ennoblixen la recitació. Fins i tot destil·la una musicalitat sintàctica que en facilita la memorització. No obstant això, les Benaurances no han assolit la familiaritat del pàrenostre, no només pel fet de ser una declaració de principis i no pas pregària, sinó perquè no ha gaudit d'una constant oralitat personal i comunitària.

Com a colofó, abordarem la primera recitació del pàrenostre. Ja hem referit que el Nou Testament transmet una versió grega de quelcom que Jesús de Natzaret devia dir en arameu, la seva llengua materna. Però el pàrenostre llueix completament en grec, a diferència de frases aramees conservades en el text grec del Nou Testament com a *ipsisima verba Iesu* (mots del mateix Jesús). Hi ha hagut l'adaptació de la poètica oral aramea a la nova llengua, a fi que la recitació s'expandís i aplegués els nous recitadors. Enllà del primer nucli de cristians de matriu jueva que parlaven arameu, el grec *koiné* era la llengua franca de la mediterrània i calia assumir-la per transmetre intel·ligentment la vida i el missatge de Jesús als nous creients.

La versió aramea del pàrenostre creada i recitada pel mateix Jesús no ens ha arribat. No obstant això, la versió del Nou Testament grec mostra afinitats amb l'antiquíssima pregària jueva del *qaddix*, conservada en arameu. La trobarem amb retocs en l'actual recitació comunitària dels oficis sinagògals. La traducció que oferim, malgrat que no

expressa la fluïdesa i la intensitat de l'original arameu, és una de les versions escrites més antigues que es conserven:

Exaltat i santificat sigui el seu gran Nom
en el món que ha creat segons la seva voluntat.
Que ell estableixi el seu regne
durant la vostra vida i durant els vostres dies,
i durant la vida de tota la casa d'Israel,
ràpidament i pròximament.

(I digueu:) Amén. Sigui beneït el seu gran Nom
per sempre i eternament.

Gaudim de nou, ara dins l'àmbit de la religiositat hebrea, de la recitació corporativa d'una pregària ancestral que ens connecta amb el judaisme de l'època de Jesús, quan el *qaddix* devia ser només una oració devocional personal a jutjar per la diversitat de formulacions que han romàs. Contemplem, aquí, com la tradició jueva ha preservat una pregària individual en llengua original assumint-la en una recitació comunitària sinagoga.

Semblantment fa la tradició cristiana amb el pàrenostre. Aleshores entendrem millor la petició que seguint l'evangeli de Lluç un deixeble fa a Jesús, demanant-li que els ensenyi una pregària que els cohesioni i els identifiqui com a seguidors seus (Lc 11,1). Jesús respon recitant el pàrenostre en veu alta.

Adaptant la petició del deixeble al context temàtic de la poètica oral, la demanda a Jesús es podria formular així: «Senyor, ensenyeu-nos una pregària que sigui senzilla, directa, afable, elaborada amb una poètica que en faciliti la recitació, i que recitant-la comunitàriament ens agermanem i ens identifiquem amb vós; nosaltres i les generacions que vindran darrere nostre.»

Rellegint alguns salms a través d'un poema

Josep M. Beltran Fontanals

El dia 19 de setembre de 2010, va tenir lloc la beatificació de John-Henry Newman (1801-1890) a la ciutat de Birmingham (Anglaterra). Presidí la cerimònia el Papa Benet XVI. No vaig assistir-hi; però m'hi vaig sentir molt unit, molt content i molt agraït al Senyor.

Un dia d'agost de l'any 1985, vaig tenir ocasió de visitar l'Oratori de Birmingham, on Newman va passar els trenta-vuit anys darrers de la seva llarga vida i on morí el dia 11 d'agost de 1890. Vaig tenir de guia el P. Charles Crawford, membre de la Congregació de l'Oratori. També vam anar a visitar la senzilla tomba del Cardenal Newman a Rednal.

Haig d'afegir que, anys abans, el mateix P. Charles m'havia donat a conèixer i fet valorar la importància del poema més conegut, sense cap dubte, de Newman i que figura en llibres de pregàries i de cants: em refereixo a l'anomenat "Lead, kindly Light" ('Guia'm, Llum amable').

Heus ací el text del poema, copiat del llibre de cants *The Parish Hymn Book*, editat a Londres. Hi afegeixo una traducció meua força literal.

*Lead, kindly Light, amid the encircling gloom,
lead thou me on;
the night is dark, and I am far from home,
lead thou me on.
Keep thou my feet; I do not ask to see
the distant scene; one step enough for me.*

*I was not ever thus, nor prayed that thou
shouldst lead me on;
I loved to choose and see my path; but now
lead thou me on.
I loved the garish day, and, spite of fears,
pride ruled my will; remember not past years.*

*So long thy power hath blest me, sure it still
will lead me on
o'er moor and fen, o'er crag and torrent, till
the night is gone;
and with the morn those angel faces smile
which I have loved long since, and lost awhile.*

Guia'm, Llum amable, enmig de l'envoltant foscúria,
guia'm sense parar;
la nit és fosca, i estic lluny de casa,
guia'm sense parar.
Guarda els meus peus; no demano veure
l'escena llunyana; un pas m'és suficient.

Jo no sempre era així, ni pregava que Tu
m'hauries de guiar sense parar;
m'agradava escollir i veure el meu camí; però ara
guia'm sense parar.
M'agradava el dia llampant, i, malgrat les pors,
l'orgull regia la meva voluntat; no recordis anys passats.

Fins ara el teu poder m'ha beneït, segur que encara
em guiarà sense parar
per sobre erm i pantà, per sobre penyal i torrent, fins que
la nit se n'ha anat;
i amb l'albada aquells rostres d'àngel somriuen
que jo he estimat d'ençà molt de temps, i perdut durant una estona.

Algunes dades sobre Newman i sobre la composició d'aquest poema

Newman va escriure aquest poema durant un viatge de retorn a Anglaterra des d'Itàlia, quan el vaixell es trobava arrecerat a l'estret de Bonifacio entre les illes de Sardenya i Còrsega.

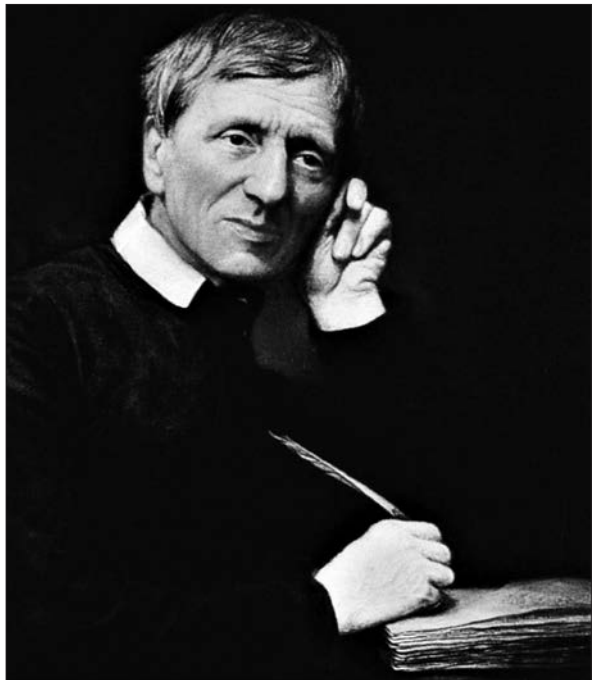
Aquest poema data de l'any 1833. El viatge de Newman pel Mediterrani (Roma, Palerm...) havia començat a principi de desembre de 1832 i havia acabat el 9 de juliol de 1833, data de la seva arribada a Oxford. Va escriure molts poemes durant aquest llarg viatge.

Newman va aprendre molt d'aquest viatge: li va obrir molts horitzons i va poder reflexionar sobre molts temes. No oblidem que aleshores era encara un sacerdot de l'Església anglicana (ordenat el 29 de maig de 1826); si bé val a dir que, durant els mesos de viatge per Itàlia i Sicília, el seu judici sobre l'Església romana ja no era tan sever. Fou el 9 d'octubre de 1845 quan va ser rebut a l'Església catòlica romana pel P. Dominic Barberi, un passionista italià de Viterbo.

També cal tenir en compte que, durant aquest viatge, es va posar greument malalt de febre tifoide a Sicília; però ell tenia confiança que no moriria aleshores. Aquesta prova va enfortir la seva fe i confiança en Déu, que el guiava en el camí de la vida. No és estrany, però, que tingués moltes ganes d'arribar de nou a Anglaterra.

El 30 de maig de 1847, va ser ordenat prevere de l'Església catòlica romana, i, el 12 de maig de 1879, va esdevenir-ne cardenal.

Newman sempre havia estat un gran estudiós de l'antiguitat cristiana: la Sagrada Escripura i la patristica. Deia que havia trobat finalment que l'Església catòlica romana era idèntica a l'Església dels Pares.

John-Henry Newman
(1801-1890)

Per damunt de tot, Newman va ser sempre un seguidor entusiasta de la “veritat”. El 1873, en una lletra a Copeland, deia: “La veritat té un poder per si mateixa, que fa el seu camí; és més forta que l’error”.

Escriu C. S. Dessain en el seu llibre *John Henry Newman*: “La seva vida fou un sacrifici per la veritat.” Defensant la veritat, va tenir moltes dificultats, tant quan era membre de l’Església anglicana com quan ho era de l’Església catòlica romana.

Newman havia demanat que, en la seva làpida memorial, hi fossin inscrites aquestes paraules: “Ex umbris et imaginibus in veritatem” = “Des de les ombres i imatges vers la veritat”. Ell cercava la veritat; però la Veritat plena, la Veritat en tota la seva plenitud, la va trobar després de travessar el llindar de la mort, en arribar a la Vida eterna. Seguint Jesús, que és el Camí, va trobar Jesús que és també la Veritat i la Vida.

Sentiments importants que traspuen d’aquest poema

Newman cerca llum enmig de la foscor de la nit que l’envolta i demana que la Llum divina el guiï en el camí i que no cessi de guiar-lo. Es troba lluny de casa: el camí a recórrer és llarg, i necessita la guia de la Llum amable.

Newman no vol de cap manera desencaminar-se (“Guarda els meus peus”) i confia plenament en la Llum providencial de Déu. En té prou fent un pas després d’un altre (el present); no demana veure el camí que caldrà seguir després (el futur). Amb això manifesta una confiança absoluta.

Newman reconeix sincerament que la seva actitud d’ara no era sempre aquesta abans. Li agradava escollir el camí a seguir, i el seu orgull dominava el seu voler.

Newman demana perdó a la Llum amable dient “no recordis anys passats”.

Newman manifesta que, si ha anat rebent fins ara la benedicció de la Llum poderosa, també està segur de rebre-la en endavant per a ser guiat a través de la diversitat de camins del món. La nit s’acaba, i ja som a l’albada amb somriures i records d’estimació.

Rellegeixo alguns salms a l’uníson amb el poema

Primera estrofa

De tots els sentiments assenyalats anteriorment, podem dir que el principal és la confiança total posada en el Senyor, és a dir, una fe cega en la Providència divina. Per què dic “cega”? Estic pensant en el Sl 25(24),15:

*Sempre tinc els ulls posats en el Senyor,
que allibera els meus peus del parany.*

M’agrada transcriure la nota, simple i profunda, de Mn. Carles Cardó a aquest verset: “És tanta la confiança del salmista, que té els ulls fits en Déu, negligint de mirar on posa els peus, cert com està que Déu el deslliurà dels paranys.”

Al final de la primera estrofa del poema, trobem l'expressió principal, que indica una confiança il·limitada i que ajuda a conèixer millor tot el poema: "un pas m'és suficient".

Quanta pau, confiança, tendresa i serenor ens inspira l'escena d'una mare amb l'infant adormit a la seva falda! Ho llegim en el Sl 131(130),2:

*Em mantinc en pau,
tinc l'ànima serena;
com un infant a la falda de la mare,
com un petit infant se sent la meua ànima.*

En aquest salm, no es demana res; és un model de deixar-ho tot, ben bé tot, en mans del Senyor. És la pau confiada de "un pas m'és suficient" de Newman.

No li ha estat gens fàcil a Newman d'arribar a dir "un pas m'és suficient", mentre travessava la foscor de la nit. Ell sol no podia. Li ha calgut demanar l'ajut de la Llum amable: "Guia, Llum amable"; i perdre la por, segons el verset primer del salm 27(26):

*El Senyor m'il·lumina i em salva:
qui em pot fer por?*

La llum és vida i dona salvació, és confiança i dona fortalesa.

Quan el Senyor il·lumina, no es rep una llum diferent de la llum divina. Ell és Llum; ell fa participar de la seva mateixa llum. Heus ací el verset 10 del salm 36(35):

En tu hi ha la font de la vida i veiem la llum en la teua llum.

El Senyor es dona a si mateix a la humanitat, fent-la participar de la seva mateixa llum i vida.

Segona estrofa

Newman reconeix a la llum del Senyor que no sempre hi ha confiat prou, que li agradava seguir el seu propi camí, dominat pel seu orgull, que ni tan sols demanava a la Llum que el guiés. De tot, en demana perdó amb humilitat sincera i, des del fons del seu cor, prega dient: "no recordis anys passats."

Sap que el Senyor accepta complagut l'ofrena d'un esperit que es penedeix (Sl 51 [50],19):

*La víctima que ofereixo és un esperit que es penedeix;
un cor penedit i humiliat,
tu, Déu meu, no el menysprees.*

Aquest salm sorgeix de la intimitat més pregona del cor.

"Però ara guia'm sense parar" és la pregària de retorn a l'esperança, tot recercant la pau.

Sl 33(32),22:

**El Senyor m'il·lumina i em salva:
qui em pot fer por?**

Salm 27

*Que el teu amor no ens deixi mai;
aquesta és l'esperança que posem en tu.*

El salmista convida a confiar sempre en l'amor de Déu, que guia la història del seu poble.

Tercera estrofa

Adonar-se i ser conscient que la Llum poderosa ha actuat fins ara és font de seguretat que la seva acció continuarà en endavant.

Sl 71(70):

*v. 5: Senyor, ets la meva esperança,
he confiat en tu des de jove”.*

*v.14: “El que és jo, mantindré sempre l'esperança
i t'adreçaré lloances més i més.*

El salmista diu al Senyor que, si ha confiat en Ell des de jove, no li mancarà mai la seva protecció, sigui a l'edat madura, sigui a la vellesa o tardor de la vida.

El camí canvia molt; per exemple, a vegades cal pujar al penyal o baixar al torrent.
Sl 18(17):

*vv. 33-34: És ell qui m'ha armat de valentia
i m'ha mostrat el camí just.*

*Em dona peus lleugers com els dels cérvols
i em manté invencible dalt dels cims”.*

*v.37: Eixamples els camins sota els meus peus,
i els meus passos no flauegen.*

El Senyor, ple d'amor, ha vessat abundantament els seus favors i, per tant, és digne de tota lloança.

S'acaba la nit i despunta l'albada. És moment d'agrair al Senyor perquè ha escoltat el clam. Quina alegria i felicitat!

Sl 40(39):

*v. 2: “Tenia posada l'esperança en el Senyor,
i ell, inclinant-se cap a mi,
ha escoltat el meu clam”.*

v. 5: “Feliç l'home que confia en el Senyor...”

L'acció del Senyor en favor del qui prega no és només d'abans –i per això cal donar gràcies pel que s'ha rebut–, sinó també d'ara i en el futur.

¿“Els rostres d'àngel que somriuen” són potser un record d'aquella germaneta, Mary (1809-1828), que va endinsar-se en el cel de Déu, a la qual el poeta –ell era el germà gran– apreciava tant? Mary va morir poques hores després de posar-se sobtadament malalta.

Sl 91(90):

*v. 11: Perquè donarà ordre als seus àngels
de guardar-te en tots els camins.*

Els àngels, al servei de la providència del Senyor, es fan presents en el camí de la vida. Confiar en ells és confiar en el Senyor.

Algunes reflexions sobre els Salms

En acabar de rellegir alguns salms a través del poema “Lead, kindly Light”, “Guia'm, Llum amable”, em sorgeixen algunes idees generals sobre el Saltiri.

* És una gran satisfacció saber que les primeres comunitats cristianes apreciaven moltíssim la pregària comunitària dels Salms i no menys valoraven el fet que Jesús, el Senyor, els recitava fins al final de la seva vida, fins a la seva última agonia a la Creu. I és una gran satisfacció que l'amor i estima del Saltiri es fan palesos en la litúrgia de l'Església de tots els temps.

* En els Salms, trobem expressats tots els sentiments i vivències de la persona humana. Per això, quan hom prega un salm, cal que faci seva la situació concreta del salmista i, a la vegada, l'actualitzi amb la pròpia situació personal.

* Avui dia, a les nostres catequesis d'infants, de joves i d'adults, convindria insistir més en l'aprenentatge d'alguns salms (saber-ne recitar alguns de memòria). Tant de bo els salms siguin més coneguts i més estimats. A propòsit d'això, cito unes paraules de l'Ofici de lectura del dia 6 de febrer sobre el martiri dels sants Pau Miki i els seus companys. Diu així d'un dels qui estaven clavats a la creu (era el 5 de febrer de 1597 a Nagasaki), de nom Antoni: "Va invocar els santíssims noms de Jesús i de Maria i recità el salm *Laudate, pueri, Dominum*, que havia après en el catecisme de Nagasaki, perquè en l'escola catequètica hom es dedica a ensenyar als infants alguns salms."

Com a cloenda, prenc la que trobo en el llibre de Mn. Albert Vidal i Cruañas, *Tu i els Salms*. És el testimoni vivencial del P. Yves Congar, dominic:

Salms!, els meus estimats salms, pa quotidià de la meva esperança, veu del meu servei i del meu amor a Déu, assoliu en els meus llavis la vostra plenitud! Estimats salms, no envelliu, sou la pregària que no es desgasta. Assumiu, en la fe, tota l'experiència humana. Com la veritat, refresqueu els llavis i el cor dels qui us canten. Accepteu que us resumeixi en dues paraules, de les quals la segona només es pot pronunciar quan s'ha dit la primera: Amén! Al·leluia!

Gaudium onagrorum
Un goig d'ases [Is 32,14]

Xavier Moll

El títol d'aquest assaig no vol ser cap provocació. Dins la història de la cultura, l'ase ha significat coses molt distintes que van de la caparrudesa fins a la servitud humil: s'usa com a insult, però també en posem un a la vora del pessebre de Betlem i un altre fa l'entrada triomfal a Jerusalem portant Jesús a coll, *el Príncep de pau*. L'aset també posa en evidència, d'una manera volgudament discreta, el qui es presenta en societat tot presumit i arrogant; per exemple, només en deixar-se veure, tot petit i bufó, al costat d'un toro trivial de tan forçut. En aquest text d'Isaïes, el «goig d'ases» també serveix de contrapunt al tema de les dames elegants de Jerusalem, la fatuïtat de les quals impedeix que vegin la desgràcia que està a punt de caure. I, per mi, la meravella del cas és que l'aset, al costat d'elles –com també al costat d'un toro– no hi està a títol de concurrent –que tindria totes les de perdre–, sinó que hi fa un paper molt més essencial: justament perquè no és ni vol ser competidor, es pot permetre el luxe d'assumir la funció de jutge.

En aquest cas, la presència d'una tercera *persona dramatis* és molt instructiva, perquè quan la història parla de guerres, en general un fixa tota l'atenció sobre els actius de la disputa, sobre uns contra uns altres i uns altres contra uns, i es deixa de banda un element essencial per entendre el conflicte fins a la seva arrel. En aquest cas, és l'aset que ens ho mostra. L'aset, dins un esquema de vencedors i vençuts, no representa cap dels dos partits: està a un altre nivell, des d'on, sobtadament fa de jutge i posa en evidència uns i altres. La història us dirà qui va guanyar i qui va perdre; el jutge assenyala que ni uns ni els altres surten de la guerra amb les mans netes. Els aliats vencedors de la darrera guerra mundial –és un exemple que, després de tants anys, encara deixa mal gust a la boca– van posar fi als desastres d'un paranoic, però també van cometre crims innecessaris que demanen sacrificis d'expiació.

I ara, per més vergonya d'uns i altres, no serà cap irreverència si dic, que Déu se serveix de l'aset per a mostrar la meravella de la seva misericòrdia, justament perquè l'aset se situa dins aquest espai que la guerra exclou. Efectivament, en pla de baralla sempre en sobra un, i això ja vol dir que per principi s'exclou la misericòrdia i el perdó. Les guerres segueixen la mateixa lògica de les competicions esportives: el final es defineix com aquell moment que permet que un pugui jactar-se d'haver guanyat, cosa que no tindria sentit ni justificació si no volgués dir també que l'altre ha perdut. L'aset que gaudeix fins i tot en la ruïna, destapa la meravella del perdó i mostra que victòria i ruïna no per força és el final de tot, o potser dit més exactament, que la misericòrdia de Déu demana que victòria i ruïna s'entenguin d'una altra manera.

Aquesta altra manera d'entendre la misericòrdia de Déu vol posar un límit a una tendència bastant estesa de posar la misericòrdia dins el calaix d'una tolerància que –cosa rara!– no en un sentit d'ajudar a portar el pes d'altri –«Ajudeu-vos a portar les càrregues els uns als altres, i compliu així la llei de Crist» [Ga 6,2]–, sinó en el de no ser tan esquitat en la moral, no en un sentit de ser primmirat davant el que els altres esperen de mi, sinó en el de no mirar prim, que és tant com dir, que el mal no és tan mal com sembla, cosa que alhora dispensa d'arranjar res. La misericòrdia de Déu és justament meravellosa perquè no és negació, sinó perdó del mal. El mal resta mal, però ara perdonat, posa encara en evidència un altre mal: el mal del qui entén el bé com a seguretat i satisfacció de no necessitar ajut ni misericòrdia de ningú: és el cas, entre molts d'altres, del germà major del fill pròdig [Lc 15,28], dels treballadors de la vinya [Mt 20,9] i d'aquell deutor perdonat [Mt 18,28] incapaços d'alegrar-se del bé dels altres, perquè el bé dels altres fa que el bé propi trontolli, incapaços d'estimar. El perdó de Déu no és anivellament del mal, sinó més aviat descoberta del mal de tots aquells qui fan de llur bé un espai exclusiu, net d'asetes en pla de gaudi.

Erich Zenger diu que la tradició cristiana de posar un bou i us ase a la vora del pessebre de l'infant Jesús s'inspira en el text d'Isaïes: «Un bou coneix el seu propietari, i un ase l'estable del seu amo, però a mi, Israel no el coneix, el meu poble m'ignora» [1,3], i que prové d'una polèmica injustificable contra el poble jueu que en l'infant Jesús tampoc no hi va reconèixer el Messies.¹ Després de tot el que m'ha suggerit fins ara aquest aset meu, gairebé creuria que al final la polèmica molt bé es podria haver girat contra els polemistes cristians d'abans que justament en el fet mateix de posar-se en pla de combat, no van fer cabal del *tertius gaudens* i van deixar perdre el sentit mateix d'aquella *visita* de Déu.

Tot això m'ho va dir l'ὄνος ἐρημίτης, o si ho prefereixes, un *onager solitarius*.

¹ *Stuttgarter Altes Testament*, Stuttgart 2004, pàg. 1394.

Els meus records de la Carme Baqué

Vull començar mencionant la seva estada a les Benetes del carrer Anglès perquè sé que, en el seu interior, sempre hi romangué. Religiosa tota la vida encara que fora del claustre. Gran enamorada de Jesús en totes les circumstàncies per les quals passà, no sempre fàcils.

Començà la seva activitat a fora del convent, intentant aprofundir en la paraula de Déu. Fins i tot va publicar amb en Joan Ferrer i l'Armand Puig l'*Onomàsticon bíblic hebreu-català* a la Facultat de Teologia el 1984. Abans però ja s'havia passat anys ajudant-me en les tasques de la Secretaria de Associació Bíblica de Catalunya, cosa que, és clar, vol dir que les feines més feixugues les feia ella, com, després d'ella, ho va fer fra Valentí Serra. A tots dos, el meu agraïment i el de la l'ABCAT. El 1982 o el 1983, per ganes de veure Terra Santa i per aprendre hebreu, anà a Israel, al quibuts Gan Xemuél. D'allí passà a l'assistència dels pobres més desamparats en l'asil Saint Vincent de Paul a Jerusalem. Allí fou de gran ajuda a sor Montserrat Rovira, a la secció del bressol d'infants, on deixà un gran record. Quan acabà la feina allí, treballà per ajudar els pelegrins que venien d'arreu del món a la botiga de records dels franciscans, prop de la Porta Nova, dins del mateix convent de Sant Salvador, amb el P. Ovidio. Ells tres, el P. Ovidio, la Carme i el *bulbul* (l'ocell típic d'Israel que sempre volejava per allí) formaven una trinitat acollidora de tota mena de forasters. La Carme hi rebia tothom amb alegria i simplicitat benedictines. La seva estança, però, continuava essent la petita cambra que les germanes de l'asil li havien deixat al carrer del rei Salomó, prop de la Porta de Jafa. Era una delícia fer-li visites. No era una gran cuinera, però els seus gaspatxos... eren una meravella.

Per acabar de reblar el clau, quan ja fou gran, es retirà de nou a Catalunya al bisbat de la Seu, on treballà de valent aquests últims anys ajudant en les tasques de secretaria. Ajudar, doncs, és un verb que sabé conjugar en quasi totes les seves formes... Per això encara que el seu nom segurament no surt al Google, el trobareu de ben cert en el Llibre de la Vida. Amén.

Gràcies, doncs, a la Carme i a Déu que ens regalà la seva amistat.

Enric Cortès

Xavier Matoses

El professor Xavier Matoses (Sueca, 1974), biblista salesià, professor de Nou Testament de la Facultat de Teologia de la Universitat Pontifícia Salesiana de Roma, acaba de publicar la versió revisada de la seva tesi doctoral. Porta per títol: «*Quien tenga oídos...*» *Estudio teológico-narrativo del «escuchar» en el Evangelio de Marcos* (Barcelona: Ateneu Universitari Sant Pacià – Facultat de Teologia de Catalunya 2016, 386 pàgines).

El llibre és realment magnífic perquè s'endinsa en el cor de l'experiència cristiana:

Para la fe cristiana, escuchar es lo primero que Dios pide del creyente. El ser humano es «capaz de Dios», es decir, está capacitado para recibir un mensaje totalmente trascendente, del absolutamente Otro. Este mensaje, que Dios dirige a la humanidad desde hace milenios, se ha manifestado definitivamente en Jesucristo (Hb 1,1-4). Escuchar se convierte, pues, en un requisito indispensable para crecer como ser humano y para vivir como cristiano (pàg. 7).

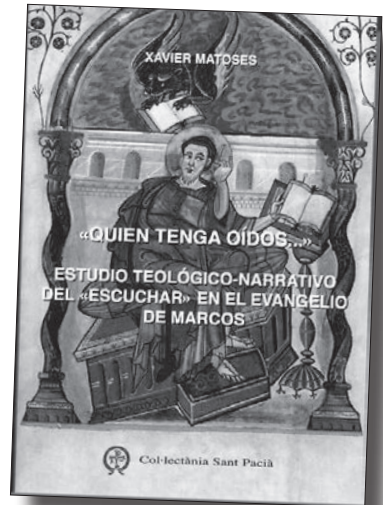
L'objectiu de l'estudi és «profundizar en la escucha como uno de los aspectos fundamentales de la realidad humana y observar cómo el evangelio de Marcos construye su estrategia alrededor del oyente para motivarlo y convencerlo del valor del seguimiento de Jesús» (pàg. 8). Amb aquesta premissa, l'autor ens fa de guia a través de l'Evangelí segons Marc. Estudia els mots que componen el camp semàntic de l'«escolta» en el text grec de Marc (*akouô, akoê, parakouô, hypakouô, ous, ôtarion*) des d'una perspectiva narrativa. Gràcies a l'anàlisi experta de Xavier Matoses i amb el seu guiatge podem fer un viatge per tot l'evangelí amb l'objectiu d'aprendre a escoltar i a acceptar el missatge del Regne que proposa Jesús. L'objectiu de l'autor de Marc és de llarg abast: no es limita a les seves comunitats de fa gairebé dos mil anys, sinó que arriba fins a nosaltres. Tothom és convidat a escoltar les paraules del Mestre de Natzaret, que són tan poderoses, que fan present el Regne de Déu i ens ofereixen la salvació.

El llibre es compon de nou capítols, la conclusió, bibliografia i índexs. S'obre amb un capítol dedicat a l'estudi del valor humà i teològic del fet d'escoltar. En síntesi hi descobrim que:

El Nuevo Testamento pide a quien lo recibe que ponga en marcha en sí mismo todo el complejo movimiento que supone escuchar: la disposición favorable a la palabra divina que se va a oír; la comprensión, que no es fácil sino que supone un esfuerzo consciente de entendimiento e interpretación; la aceptación y asentimiento interior, es decir, la fe; y la actuación exterior en obediencia al contenido del mensaje, que siempre es una llamada a trascenderse, a volcarse hacia fuera, hacia los demás, en un compromiso de todo el ser que recibe el nombre de *agapê*, amor. El mensaje del NT no se conforma

con respuestas intermedias (cf. Ap 3,15-16), sino que pide la implicación de la totalidad de la persona dispuesta a escuchar (pàg. 41).

A partir d'aquí l'autor ens convida a viatjar amb ell a través de tot l'Evangeli segons Marc: a l'inici de l'Evangeli (a Cafarnaüm, menjar amb pecadors, amb les multituds, amb la parentela) [capítol segon]; en el discurs de les paràboles [capítol tercer]; en els relats de prodigis [capítol quart]; l'escolta dels deixebles [capítol cinquè]; escoltar en el camí cap a Jerusalem [capítol sisè]; l'escolta en els ensenyaments a Jerusalem [capítol setè]; l'escolta en la passió, mort i resurrecció de Jesús [capítol vuitè]. El capítol novè té una tessitura especial: analitza la funció pragmàtica del fet d'escoltar en l'Evangeli segons Marc. L'autor estudia els oients (la gent, els qui són favorables, els deixebles, els deixebles del Baptista, els adversaris), els comunicants i el contingut escoltat. La conclusió és fonamental:

El verbo escuchar y los términos relacionados son utilizados en el evangelio de Marcos para atraer la atención del oyente y exhortarlo a una escucha activa y profunda del evangelio que le lleve a replantearse su vida a la luz del mensaje de Jesús, mesías, Hijo de Dios. Los personajes oyentes conforman un espejo ante el cual el auditorio puede confrontar sus propias actitudes y juzgarlas conforme a los resultados, o frutos, a que conduce cada una. La ambigüedad del colectivo de la multitud invita al oyente a buscar un encuentro personal con Jesús, abierto a la posibilidad de la transformación que el maestro pueda operar en él. Los personajes individuales favorables parten todos de una necesidad, irresoluble con las fuerzas humanas, y realizan un itinerario de búsqueda y encuentro que les lleva a la salvación, aunque partan de informaciones imperfectas y de ideas previas que necesitan de una purificación. Estos incuban en sus almas una actitud de confianza profunda que Jesús califica de fe. [...]

Los que comunican las informaciones o mensajes que son escuchados en el evangelio son, principalmente, Jesús, que ofrece su palabra y exhorta a la escucha, y los comunicadores anónimos, que el narrador ha preferido dejar en la penumbra para que resalte la reacción de los personajes oyentes. El propio evangelio se presenta como un mensaje anónimo, lleno de palabras de Jesús, que el auditorio está invitado a acoger. No es importante si las primeras noticias son precisas, o si han sido interpretadas con toda corrección, ya que es frecuente que los personajes oyentes se construyan una idea previa poco fiel de Jesús; lo más importante es que se provoque la decisión de acudir a él hasta llegar al encuentro personal (pàg. 347-348).

La conclusió del llibre és una síntesi preciosa i admirable de la teologia de l'escolta, que es troba en el cor del misteri de la Paraula de Déu. Xavier Matoses ho explica de manera molt bella:

Para el oyente de Marcos, el propio evangelio es la oportunidad del encuentro con Jesús. En el propio acto de escucha el auditorio recibe múltiples exhortaciones a escuchar, acoger, poner atención y esforzarse por comprender y seguir. La Iglesia, al reconocer el relato marcano como Palabra de Dios, inspirada por el Espíritu, confiesa que Dios mismo sale al encuentro del hombre en el propio texto, en el acto de escucha. Puesto que los textos bíblicos tienen a Dios como verdadero autor (DV, 11), el contacto del creyente con la Palabra divina es un auténtico encuentro con el misterio de Aquel que se revela en ella.

Escuchar el evangelio de Marcos es, pues, realizar el encuentro transformador con Jesús, muerto y resucitado, que ofrece la salvación y conduce a la paz escatológica (pàg. 357).

Aquesta monografia del professor Xavier Matoses és un llibre d'una qualitat excepcional: l'autor demostra una competència de veritable mestre en l'estudi de la Paraula de Déu i és capaç de mostrar els matisos en què aquesta s'expressa. En l'escolta de l'Evangelí segons Marc hi descobrim el misteri de Jesús, el Messies, Fill de Déu. El fet d'escoltar-lo ens porta a acollir-lo i a rebre d'ell la vida i la salvació.

Crec que la tesi de Xavier Matoses, «*Quien tenga oídos...*» es un estudi magnífic, d'altíssima competència, que ens ajuda a comprendre de manera millor la paraula misteriosa i salvífica de l'Evangelí. Enhorabona, Xavier, i moltes gràcies per aquest estudi que t'honora!

Joan Ferrer

És possible una cultura sense Déu?

El passat 22 de maig, a la «Sala Cinema i Teatre» de la Universitat Autònoma de Barcelona, va tenir lloc la cloenda i entrega de premis del «XVII Concurs Bíblic de Catalunya per a Universitaris», organitzat pel SAFOR-UAB i la Federació de Cristians de Catalunya – Grup Avant de Terrassa.

El tema elegit per aquest curs 2016-17 va ser: «És possible una cultura sense Déu?». Es demanà als estudiants que presentessin un assaig que cerqués «les raons bíbliques per argumentar si, dins de la branca de coneixement (ciències socials, ciències huma-

nes, ciències experimentals i tecnològiques, ciències de la salut...) al qual pertany el grau, postgrau, màster o doctorat que s'està cursant, la idea de Déu ha d'ocupar un lloc o no» («Bases del concurs»).

Hi han participat 56 universitaris de la diverses universitats catalanes i, en aquesta ocasió, també d'universitats espanyoles. La qualitat dels treballs ha estat, en línies generals, molt bona.

L'acte de cloenda va estar presidit per Mn. Josep Monfort (consiliari del SAFOR-UAB), pel Sr. Jaume Vernet (president de FCC-Grup Avant) i pels tres membres del Jurat: P. Antoni Pou, Mn. Rodolf Puidollers i el Sr. Javier Velasco-Arias. I van comptar amb l'ajuda incalculable del secretari del SAFOR-UAB, l'estudiant Pedro Benet.

El primer premi va ser per a José Vicente Rodríguez, estudiant d'un màster universitari sobre comerç exterior, que va presentar un excel·lent treball, amb una bona redacció, combinant l'exposició de la pròpia experiència personal a la universitat en relació amb la influència de la idea de Déu en les decisions dels universitaris amb una reflexió a partir del llibre dels Proverbis i d'altres llibres sapiencials. L'autor involucrà altres universitaris en l'estudi a partir d'una enquesta feta a unes 40 persones en què els feia reflexionar sobre la influència de Déu en les seves vides. En uns apèndixs ben assolits reflexiona sobre alguns problemes socials derivats de l'absència de Déu en l'economia global i en l'empresa.

Gonzalo Gabriel Carranza va ser el segon guardonat. És doctorant en dret, govern i polítiques públiques. El tema del seu assaig és: «Una cultura jurídica amb profundes arrels i vocació universal. Europa i els seus desafiaments politiconormatius davant un escenari postsecular pluricultural.» Argumenta que la cultura europea va néixer de la trobada entre Jerusalem, Atenes i Roma; i el cristianisme forma part de les arrels filosòfiques del dret. És una feina molt bé argumentada acompanyada de les citacions bíbliques pertinents.

*Un moment
de l'acte de
lliurament dels
premis del «XVII
Concurs Bíblic de
Catalunya per a
Universitaris»*

*El concert
del Cor
i Orquestra
de la UAB
i del Cor
de Farmàcia
de la UB*

Com a tercer premi el jurat va elegir el treball elaborat per Meritxell Galofré, Victor Pastor i Meritxell Vives, estudiants de quart del grau d'educació primària. El seu assaig reflexiona sobre la influència i la participació de la cultura cristiana en la nostra societat.

En aquesta ocasió el jurat ha decidit donar un accèssit al treball «Apreciacions sobre el lloc de Déu i la cultura bíblica en els estudis d'història de l'art», realitzat per Jorge Rodríguez Ariza, de la Facultat de Filosofia i Lletres de la UAB.

L'acte va finalitzar amb la participació al Concert del Cor i Orquestra de la UAB i del Cor de Farmàcia de la UB que portava per títol: «*Exsules Filii mundi*. Un cant per la solidaritat.»

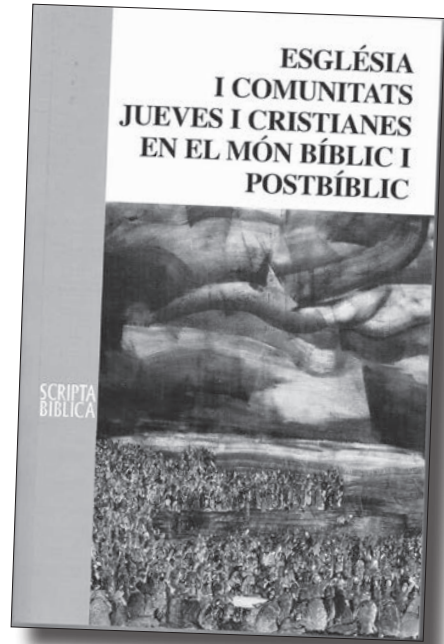
Antoni Pou, Rodolf Puigdollers i Javier Velasco-Arias

Scripta Bíblica 16

Església i comunitats jueves i cristianes en el món bíblic i postbíblic

Aquesta primavera ens ha arribat a les mans un nou volum de la col·lecció «Scripta Bíblica», de l'Associació Bíblica de Catalunya, la Facultat de Teologia de Catalunya i Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Aquest llibre pretén resseguir el tema de la comunitat, l'assemblea, el poble de Déu, en el marc de comprensió d'Israel i de l'Església cristiana. No és una obra que investigui tots els materials bíblics i extrabíblics. Se n'ha fet una selecció acurada per tal que es pogués resseguir la temàtica des de les primeres lectures —les que fa Israel quan pren autoconsciència de ser el poble que el Senyor s'ha escollit—, continuant pels camins que emprèn un poble capolat per l'exili i amb desigs de restauració, i arribant a la formació d'una nova comunitat que ja no s'entén ètnicament i en la qual no deixen d'haver-hi moviments involutius que voldrien convertir la nova fe en el Ressuscitat en un ideari reservat a un grup de selectes. El cristianisme que hi ha darrere del concepte de poble acostuma a vincular-se amb una solida professió de fe i amb una pràctica que no s'aparta de l'Evangelí de Jesús. Aquest és, també, un dels ensenyaments que es poden treure d'aquest llibre d'exegesi, però amb interessants ressons teològics i eclesials.

El *dibbuq*, cimal del teatre jueu

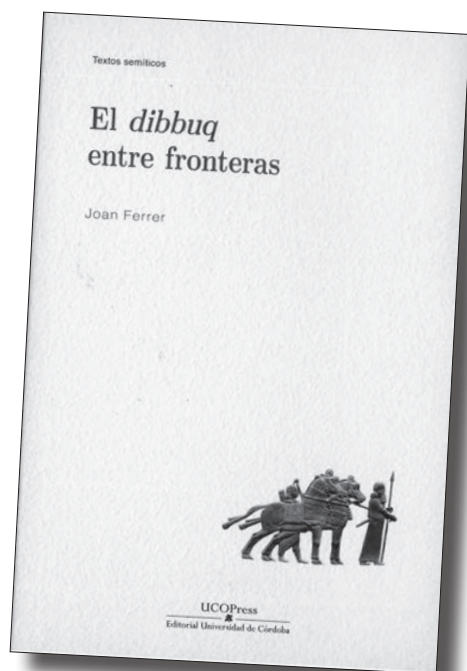
Tinc el goig de presentar un nou llibre del Dr. Joan Ferrer, el nostre president de l'ABCat d'ençà del passat mes de desembre. Tots coneixem la seva infatigable laboriositat acadèmica, així com l'heterogeneïtat de la seva producció bibliogràfica; ben mirat, sovint hom no sap si es troba davant d'un biblista, d'un filòleg, d'un historiador... Verament un «especialista en generalitats», que deia aquell. I és que el que presentem aquí s'insereix precisament dins aquest calaix de sastre bibliogràfic que respon als seus múltiples i transversals interessos: *El dibbuq entre fronteres. Traducció de la versió hebrea de H. N. Bialik de Entre dos mundos de S. An-ski* (Colecció Textos Semíticos—Serie Hebraica 1), Córdoba: UCO Press 2017.

Sota aquest títol —d'aparença ja feixuga, carregosa— s'amaga una de les baules més significatives de la literatura jueva de tots els temps: la versió hebrea que el gran

poeta d'Israel Hayyim Nahman Bialik (1873-1934) feu de l'obra dramàtica de S. An-ski (pseudònim de Shloyme-Zanvl Rappoport), *El Dibbuq*. L'obra fou estrenada a Moscou el 31 de gener de l'any 1922, si bé l'autor, S. An-ski, ja havia traspassat a final de l'any 1920.

El contingut del *Dibbuq* (que en el folklore jueu és un esperit maligne que entra en el cos d'una persona viva i, enganxant-se-li a l'ànima [l'arrel hebrea *dbq* significa 'enganxar-se', i d'aquí *dibbuq*], parla per boca del posseït) ens transporta a un món molt distint del nostre, exòtic de tan llunyà com ens és. Es tracta del món de les comunitats hassídiques de l'Europa oriental i de la càbala (que és la interpretació teosòfica de caràcter esotèric de certs elements de la tradició religiosa jueva). Un món (i una obra) que és curull d'homes justos i els seus seguidors, homes piadosos plens devoció cap a Déu, possessions malignes, disputes familiars, històries d'amor... Amb paraules del Dr. Ferrer, «és un text dramàtic especialment adequat per al nostre temps», bàsicament perquè «és una obra superba que ens invita a pensar sobre el valor de l'amor, de la tradició, de l'art i del misteri que embolcallen l'existència dels humans» (cf. p. 40-41).

El llibre que ha fet en Joan Ferrer, doncs, consisteix en una traducció al castellà de la versió hebrea de Bialik de l'obra teatral *Entre dos mons (El dibbuq)* de S. An-ski. Llibre que consta d'un estudi introductorï important que presenta l'obra i la situa en el seu context històric (p. 9-44). Penso que és molt important prestar atenció a aquest

estudi previ, ja que ens permet de copsar amb més profunditat tant el significat de molts dels personatges que apareixen en el drama com d'entendre el context vital del propi text (que és molt embullat). Tot seguit ens trobem amb els quatre actes de què consta l'obra (p. 45-117), i que han estat traduïts meticulosament pel Dr. Ferrer a fi de poder llegir amb la llengua cervantina els mots que traduí Bialik de l'ídix (la llengua dels jueus asquenazites que barreja elements eslaus, romànics, alemanys..., amb la grafia hebrea) a l'hebreu.

No m'estic de mostrar un fragment de l'obra, de cap al final, quan Leah (una de les protagonistes) respon al seu estimat Janán (que ha estat posseït per un *dibbuq*); fa així:

Sí que lo recuerdo... Tenías el pelo suave... Como quien conoce el llanto, tus párpados eran largos, y tus ojos brillantes y llenos de amor. Tenías las manos delicadas con los dedos largos... Día y noche sólo meditaba sobre ti...

Pero cuando te fuiste lejos de mí mi luz se apagó y mi alma se espantó. Como una viuda desolada me llevan al dosel nupcial con un hombre extraño. Luego has vuelto a mí... y mi corazón ha florecido de nuevo, de la muerte a la vida y de la alegría al duelo... ¿Por qué me has abandonado de nuevo?

Aquest tastet pretén ser, com és lògic, una amable invitació a llegir el llibre sencer, a poder gaudir (perquè és una lectura realment bonica) d'aquesta obra clàssica de la literatura jueva i a endinsar-nos en el riquíssim món cultural de les comunitats jueves de l'Europa central i oriental dels segles precedents. Pretén ressonar, humilment, com la veueta que sant Agustí oïa tot passejant: *tolle lege 'pren i llegeix'*.

Joaquim Malé i Ribera

Programa la teva visita al Museu Bíblic Tarraconense

Un espai transversal d'història i arqueologia
de les civilitzacions mediterrànies

<http://museu.biblic.arqtgn.cat/>

Activitats i tallers pedagògics curs 2017-2018

1. Visita monitoritzada al museu bíblic tarraconense

El Museu Bíblic Tarraconense us ofereix la possibilitat de fer un recorregut per l'arqueologia i la història del Pròxim Orient des de la prehistòria fins a l'època bizantina i entendre l'evolució de la cultura judeocristiana a través del temps.

Horari: Dimarts i dijous de 9.00 h a 13.00 h i de 15.00 h a 17.00 h (també a convenir).

Durada: 60 minuts / 90 minuts (a convenir).

Preu: Grups fins a màxim 30 persones: 60 euros / grups fins a màxim 15 persones: 30 euros (inclou visita guiada i dossier didàctic).

2. Taller un viatge a través de la història bíblica de la mà dels seus protagonistes

Una introducció adaptada a la Història Sagrada. Un taller en que els infants i joves comencen el seu itinerari vestint una túnica com a nòmades de la història. A través de les sales del museu s'explica la història de 12 personatges bíblics mentre van creant un mini àlbum amb adhesius a color on sintetitzen els continguts que van descobrint. Una introducció als valors, significat i iconografia d'aquests personatges bíblics.

Horari: Dimarts i dijous de 9.00 h a 13.00 h i de 15.00 h a 17.00 h (també a convenir).

Durada: 90 minuts (a convenir).

Preu: 5 euros per alumne/a (Inclou el material, la visita al museu i el monitoratge).

Destinatari: Per a totes les edats a partir dels 7 anys.

3. Taller «La vida dels primers cristians»

Una introducció a la vida dels primers cristians. Les seves creences, els seus ritus i símbols. Un apassionant món que ens permetrà descobrir històries de les primeres persecucions amb màrtirs com Fructuós, Auguri i Eulogi, les primeres basíliques, les catacumbes (...) El taller té com a base la projecció d'un audiovisual amb la història dels màrtirs de Tarragona, la visita de la sala paleocristiana del Museu Bíblic i la confecció d'un relleu amb el símbol del peix amb l'acròstic (IXΘΥΣ "peix") que els infants i joves s'emportaran de record.

Horari: Dimarts i dijous de 9.00 h a 13.00 h i de 15.00 h a 17.00 h (també a convenir).

Durada: 90 minuts (a convenir).

Una de les imatges dels personatges bíblics del Museu Bíblic Tarraconense

Preu: 5 euros per alumne/a (inclou el material, la visita al museu i el monitoratge).

Destinataris: Per a totes les edats a partir dels 7 anys.

4. Taller «Celebrem la Setmana Santa i la Pasqua»

(Mesos de febrer a maig de 2017).

La Pasqua ocupa el lloc central de la fe cristiana, fonamentada en la creença de la resurrecció de Jesucrist. Es parteix de l'explicació de la Passió de Jesucrist a partir de la col·lecció de maquetes de la Setmana Santa Tarragonina i dels textos evangèlics. A continuació visita de la Sala del món romà del Museu per conèixer els apassionants temes del sant llençol de Torí, la maqueta del Sant Sepulcre i altres. Finalment la confecció d'una manualitat en fusta i escaiola amb el tema de la Resurrecció de Crist.

Horari: Dimarts i dijous de 9.00 h a 13.00 h i de 15.00 h a 17.00 h (també a convenir).

Durada: 90 minuts (a convenir).

Preu: 5 euros per alumne/a (inclou el material, la visita al museu i el monitoratge).

Destinataris: Per a totes les edats a partir dels 7 anys.

5. Taller «Preparem el Nadal al Museu Bíblic»

(Del 20 de novembre al 20 de desembre de 2017).

Taller adreçat a infants de primària en endavant. L'objectiu d'aquest taller és apropar l'alumne/a a la realitat del Nadal des d'una dimensió cultural i religiosa. Lectura d'un timpà de la Catedral de Tarragona, visualització d'un audiovisual i confecció d'un diorama de pessebre tradicional en format de retallable, imprès a color.

Durada: 90 minuts.

Horari: De dilluns a divendres lectius de 9.00 h a 13.00 h i de 15.00 h a 19.00 h. Dissabte 2 de desembre i diumenge 3 de desembre el taller es farà per famílies interessades (1r torn: 10.00 h, 2n torn: 11.30 h).

Preu: 5 euros alumne/a, inclou entrada al museu, monitoratge i làmina retallable del pessebre. El material per confeccionar el retallable el serveix el propi museu. En cas de no fer el taller, teniu la possibilitat d'adquirir el retallable del diorama al preu de 3 euros/unitat.

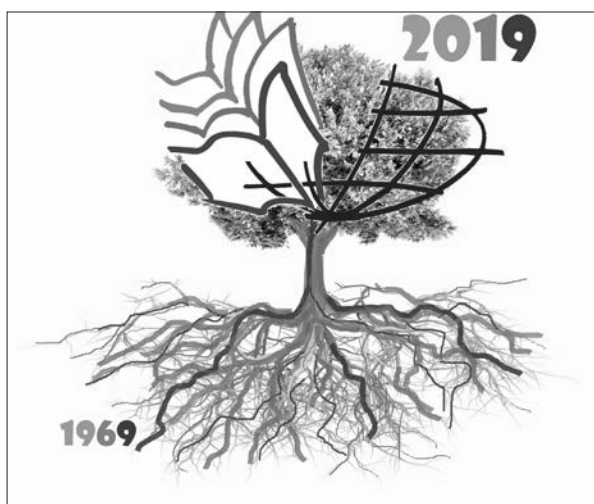
RESERVA D'ACTIVITATS AL MUSEU BÍBLIC TARRACONENSE

TELÈFON: 977 25 18 88

MAIL: *museu.biblic@arqtgn.cat*

Equip del Museu

50è aniversari de la Federació Bíblica Catòlica i l'Any de la Bíblia

El 16 d'abril de l'any 2019 es compliran 50 anys de la memorable audiència del Papa Pau VI en la qual fou anunciada la creació de la **Federació Bíblica Catòlica**.

Un any després, el 30 de setembre de 2020, celebrarem el 1600 aniversari de la mort de sant Jeroni, il·lustre coneixedor de la Sagrada Escripura i el seu primer traductor al llatí, l'idioma d'aquella època, per a apropar i fer comprensible la Paraula de Déu al poble cristià.

Aquests dos esdeveniments han motivat el Comitè Executiu de la Federació Bíblica Catòlica a demanar al Papa Francesc, que proclami en la nostra Església Catòlica l'Any de la Bíblia des del primer diumenge d'Advent de l'any 2019 fins a la festa de sant Jeroni, el 30 de setembre, de l'any 2020. Aquesta sol·licitud fou presentada oficialment al Papa en una carta firmada pel President de la Federació Bíblica Catòlica, el cardenal Luís Antonio Tagle, el dia 3 de desembre de 2016.

Per a recollir el fruits dels 50 anys d'existència i d'activitat de la Federació Bíblica Catòlica i per a motivar la reflexió sobre la importància i el lloc de la Paraula de Déu en la vida i la pastoral de l'Església, se celebrarà a Roma, promogut per la Federació Bíblica Catòlica, entre el 23 i el 26 d'abril de 2019, un Congrés Bíblico-Pastoral Internacional amb el tema «*Paraula i Vida. Animació Bíblica de la vida i de la pastoral de l'Església*».

En el temps que ens separa d'aquests esdeveniments i durant el procés de preparació ens acompanyarà un logo especialment dissenyat per a aquesta ocasió: el que il·lustra aquesta informació.

Federació Bíblica Catòlica

BUTLLETÍ DE L'ASSOCIACIÓ BÍBLICA DE CATALUNYA. Núm. 126. Maig del 2017

Direcció: JOAN FERRER, Gutenberg, 15 - 08397 Pineda de Mar. ESPERANÇA AMILL, Sant Antoni, 89 – 43800 Valls. *Adreça electrònica:* butlleti@abcat.cat. *Secretaria:* secretari@abcat.cat. *Administració:* Pla de Palau, 2 – 43003 Tarragona. *Disseny de la coberta:* Narcís Comadira. *Composició:* Imatge-9, SL (Valls). *Impressió:* Gràfiques Moncunill, SL (Valls). DL: B-23633-1978. ISSN: 2013-9381

PORTAL

Joan Magí

Pàg. 1

ARTICLES

David i Salomó, la dinastia i el temple (2Sa 7,1-17; 1Re 5,15-9,19)

Francesc Ramis

Pàg. 3

El vuitè manament: No robaràs.

Núria Calduch-Benages

Pàg. 19

El parenostre, poesia oral en la religiositat cristiana

Jordi Cervera

Pàg. 29

Rellegint alguns salms a través d'un poema

Josep M. Beltran

Pàg. 35

Gaudium onagrorum. Un goig d'ases [Is 32,14]

Xavier Moll

Pàg. 43

INFORMACIONS

Els meus records de la Carme Baqué

Xavier Matoses

És possible una cultura sense Déu?

Scripta Bíblica 16

El dibbuq, cim del teatre jueu

Programa la teva visita al Museu Bíblic Tarraconense.

50è aniversari de la Federació Bíblica Catòlica i l'Any de la Bíblia

Pàg. 45